

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

KRR.410.1.3.2025

Pan
Wojciech Legawiec
Prezes
Agencji Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa
ul. Poleczki 33
02-822 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.112.2025 Zespołu Orzekającego
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 3 czerwca 2025 r.

P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r . Wykonanie planu finansowego Agencji
Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, realizacja zadań finansowanych z udziałem środków
z budżetu Unii Europejskiej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Legawiec, Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 10 stycznia 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Halina Szymańska Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 20 października 2020 r. do 9 stycznia 2024 r. (akta kontroli str. 9-14)
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024. W przypadku konieczności porównania niektórych danych z danymi za lata 2021–2023 okres kontroli obejmuje również te lata.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	Izabela Piotrowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/78/2024 z 24 grudnia 2024 r. Artur Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/79/2024 z 24 grudnia 2024 r. Piotr Mach starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/80/2024 z 24 grudnia 2024 r. (akta kontroli str. 1-6)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania w 2024 r. planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR lub Agencja), a także realizacji zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności podejmowanych działań.

Ocenie podlegały w szczególności:

- planowanie i wykonanie przychodów ARiMR, w tym działania związane z egzekucją należności,
- planowanie i wykonanie kosztów, a także wydatków, w tym majątkowych oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji,
- wykorzystanie otrzymanych dotacji z budżetu państwa, w tym na realizację programów finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej (dalej: UE),
- gospodarowanie wolnymi środkami,
- analiza prawidłowości sporządzenia sprawozdań: z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2024 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za grudzień 2024 r., z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2024 r., z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2024 r. (Rb-BZ2), o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2024 r. (Rb-Z).
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań.

Zakres kontroli Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy prawidłowości zmian planu finansowego,
- analizy wykonania planu przychodów,
- analizy stanu należności pozostałych do zapłaty, w tym szczegółowa kontrola windykacji zaległości, zastosowania ulg w spłacie należności oraz umorzeń,
- kontroli realizacji kosztów, w tym finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej,
- analizy poniesionych wydatków, w tym majątkowych,
- analizy realizacji zadań oraz efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- szczegółowej kontroli wybranej próby kosztów bieżących i wydatków majątkowych,
- kontroli płatności realizowanych w ramach zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu UE,
- kontroli wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego,
- analizy wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analizy stanu zobowiązań,
- analizy stosowanych procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań,
- analizy prawidłowości sporządzenia sprawozdań: z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2024 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za grudzień 2024 r., z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2024 r., z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2024 r. (Rb-BZ2), o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2024 r. (Rb-Z).

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV – Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. odstąpiono od badania systemu rachunkowości i ksiąg rachunkowych ARiMR, z uwagi na następujące przesłanki:

- w poprzedniej kontroli wykonania budżetu państwa oraz w innych kontrolach prowadzonych w ARiMR nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- w trakcie bieżącej kontroli nie ujawniono nieprawidłowości, które mogły mieć wpływ na prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- opinie o sprawozdaniach finansowych ARiMR za lata 2021–2023 były pozytywne (bez zastrzeżeń).

(akta kontroli str. 1852)

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego w 2024 r. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz realizację zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Agencja dokonywała prawidłowo zmian planu finansowego. Badanie próby należności przeterminowanych oraz wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego nie wykazało nieprawidłowości. W 2024 r. prawidłowo gospodarowano wolnymi środkami. W wyniku szczegółowej kontroli próby zrealizowanych wydatków na zadania finansowane z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje sprawozdania budżetowe roczne, miesięczne i za IV kwartał 2024 r. oraz sprawozdanie w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2024 r. sporządzone przez Agencję. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

Stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nierzetelnie zawartej umowie o współpracy z 30 września 2024 r. dotyczącej usługi konsultingu i doradztwa. Stwierdzona nieprawidłowość nie miała wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

1. Wykonanie planu finansowego agencji wykonawczej

Roczny plan finansowy ARiMR określony został w tabeli nr 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2024 z dnia 18 stycznia 2024 r.⁴

W 2024 r. plan finansowy ARiMR został zmieniony dziesięciokrotnie. Zmiany planu finansowego wynikały ze zmian w zakresie podstaw funkcjonowania i realizacji zadań Agencji, tj. wiązały się z rozszerzeniem zakresu rzeczowego zadań ARiMR realizowanych w ramach pomocy krajowej, w związku ze zmianami

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 122, ze zm., dalej: ustawa budżetowa na rok 2024.

rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁵, a także były uzasadnione realizacją celów działania ARiMR. Zmiany dotyczyły m.in. uwzględnienia w planie finansowym Agencji przychodów z dotacji celowej i podmiotowej oraz Funduszu Pomocy⁶ na realizację dziewięciu nowych zadań oraz kontynuacji w 2024 r. realizacji programów pomocy krajowej wprowadzonych w 2023 r., które nie zostały uwzględnione w planie finansowym ARiMR na 2024 r. ustalonym w ustawie budżetowej na rok 2024. Było to spowodowane tym, że decyzje o uruchomieniu programów pomocy krajowej zapadły po zgłoszeniu przez ARiMR do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW) założeń do projektu planu wieloletniego na lata 2024–2027.

Departament Finansowy w ARiMR opracowywał projekty zmiany planu finansowego ARiMR na 2024 r. zgodnie z zasadami zawartymi w zarządzeniu nr 10/2018 Prezesa ARiMR z dnia 1 lutego 2018 r. w sprawie ustalania, dokonywania zmian, monitoringu realizacji planu finansowego ARiMR oraz sposobu i terminów zapotrzebowania środków finansowych z budżetu państwa (ze zm.), na podstawie propozycji zgłaszanych przez poszczególne komórki merytoryczne, po analizie tych propozycji pod względem możliwości ich sfinansowania w ramach dostępnych limitów środków określonych w planie finansowym ARiMR na 2024 r.

Na każdą ze zgłoszonych przez Agencję zmian Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyraził zgodę. Zmiany planu finansowego ARiMR nie powodowały zwiększenia zobowiązań ani pogorszenia wyniku finansowego Agencji, stosownie do art. 21 ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷.

Wszystkie zmiany planu finansowego ARiMR na 2024 r. zostały dokonane prawidłowo, w trybie art. 21 ust. 5 i ust. 6 ufp.

W planie finansowym ARiMR na 2024 r. nie dokonywano zmian mających na celu realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 na mocy art. 15zh ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁸.

Plan finansowy Agencji na 2024 r. po zmianach został ustalony w zakresie przychodów na kwotę 8 457 484 tys. zł a w zakresie kosztów na kwotę 8 520 409 tys. zł.

(akta kontroli str. 20-89, 105-392,1494)

1.1 Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

W części A planu finansowego ARiMR na 2024 r. stanowiącego tabelę 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2024 zaplanowano przychody ogółem w kwocie 3 327 535 tys. zł. W 2024 r. planowane przychody zostały zwiększone o 5 129 949 tys. zł (o 154,2%) do kwoty 8 457 484 tys. zł. Zrealizowane przychody wyniosły 7 849 206,4 tys. zł, co stanowiło 92,8% planu po zmianach

⁵ Dz. U. poz. 187, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie zadań ARiMR.

⁶ Środki z Funduszu Pomocy w kwocie 2 100 000 tys. zł zostały przekazane Agencji przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zgodnie z art. 14 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337, ze zm.) – na podstawie umowy nr 3/2024 z dnia 7 czerwca 2024 r.

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm., dalej: ufp.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 340, ze zm.

i były niższe o 2 096 800,7 tys. zł, tj. o 21,1%, od przychodów wykonanych w 2023 r. (9 946 007,1 tys. zł).

Niższa o 21,1% kwota zrealizowanych przychodów ogółem w porównaniu do wykonania przychodów w 2023 r., mimo przyznania o 41% wyższych dotacji z budżetu państwa w porównaniu do wykonania dotacji z budżetu państwa w 2023 r., wynikała przede wszystkim z przyznania w 2024 r. środków z Funduszu Pomocy w kwocie 2 057 000,8 tys. zł na realizację zadań pomocy krajowej, niższych o 3 749 285,1 tys. zł, tj. o 64,6%, w stosunku do wykonania wydatków z tego tytułu w 2023 r. (5 806 285,9 tys. zł). Spowodowane to było mniejszą liczbą realizowanych zadań, finansowanych z Funduszu Pomocy w roku 2024 w porównaniu do roku 2023. W roku 2024 ze środków Funduszu Pomocy Agencja finansowała zadanie pn. pomoc dla producentów zbóż, którym zagraża utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy, natomiast w 2023 r. ARiMR realizowała pięć zadań ze środków tego Funduszu.

Środki z Funduszu Pomocy wydatkowano w kwocie 2 057 000,8 tys. zł, tj. w 98% planu po zmianach (2 100 000 tys. zł). Przychody z tego tytułu stanowiły 26,2% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji.

Przychody z tytułu dotacji podmiotowej i celowej otrzymanych z budżetu państwa zrealizowano w kwocie 5 619 075,1 tys. zł, tj. w 90,8% planu po zmianach (6 190 096 tys. zł). Stanowiły one 71,6% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji, umożliwiając wykonanie zadań wskazanych w zakresach rzeczowych umów na dotacje celowe, a także zadań związanych z funkcjonowaniem ARiMR finansowanych z dotacji podmiotowej. W 2024 r. zrealizowane przychody z tytułu dotacji ogółem były wyższe o 1 633 997 tys. zł, tj. 41%, od wykonania takich przychodów w 2023 r. (3 985 078,1 tys. zł) i dotyczyły w szczególności wyższych o 1 302 521,6 tys. zł, tj. o 55,8%, zrealizowanych przychodów z tytułu dotacji celowej w 2024 r. (3 638 019,7 tys. zł) w porównaniu do wykonania w 2023 r. (2 335 498,1 tys. zł).

Było to spowodowane wprowadzeniem w 2024 r. nowych form pomocy krajowej finansowanych z dotacji celowej. Dyrektor Departamentu Finansowego ARiMR (dalej: Dyrektor DF) wyjaśniła, że *Na etapie opracowywania założeń do projektu planu finansowego na dany rok, trudno jest przewidzieć jakie niekorzystne zjawiska atmosferyczne czy inne sytuacje mogą wystąpić. Z tego powodu, w ciągu roku konieczne jest uruchomienie przez MRiRW oraz MF środków z rezerw celowych na tzw. „doraźną” pomoc krajową udzielaną przez ARiMR poszkodowanym rolnikom.* Nowymi formami pomocy krajowej wprowadzonymi w 2024 r. były:

- 1) pomoc finansowa dla producenta rolnego na szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2023 r. niekorzystnych warunków atmosferycznych,
- 2) pomoc dla producentów kukurydzy,
- 3) pomoc w formie dofinansowania zakupu czystorasowego buhaja rasy mięsnej w wieku powyżej 13 miesięcy, dla którego wystawiono świadectwo zootechniczne,
- 4) pomoc dla producentów zbóż, którym zagraża utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy,
- 5) pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody spowodowane wystąpieniem stanu klęski powodzi we wrześniu 2024 r.,
- 6) pomoc dla kół gospodyń wiejskich – bon frekwencyjny,

- 7) pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody z tytułu niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w 2024 r.,
- 8) pomoc stanowiącą równowartość kwoty III i IV raty podatku rolnego za 2024 r. dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w uprawach rolnych w 2024 r. w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych,
- 9) pomoc finansowa oraz rekompensata III i IV raty podatku za 2024 r. dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody w wyniku wystąpienia w 2024 r. deszczu nawalnego lub powodzi.

Wyższe o 19 655,8 tys. zł, tj. o 23,7% – w porównaniu do wykonania w 2023 r. (83 098,8 tys. zł) – było wykonanie przychodów z tytułu dotacji celowej na finansowanie projektów z udziałem środków UE (wydatki bieżące) w 2024 r. (102 754,6 tys. zł). Spowodowane to było przyznaniem Agencji zwiększonych limitów wydatków w ramach finansowania i współfinansowania pomocy technicznej na realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (dalej: PROW 2014–2020) oraz programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027 (dalej: FER 2021–2027).

Zrealizowanie wyższych o 311 819,6 tys. zł, tj. o 19,9%, przychodów z tytułu dotacji podmiotowej w 2024 r. (1 878 300,8 tys. zł) – w porównaniu do wykonania w 2023 r. (1 566 481,2 tys. zł) – spowodowane było wzrostem średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2024 r. oraz wzrostem w 2024 r. kosztów wynagrodzeń osobowych wraz z pochodnymi, wynikającym z określenia w ustawie budżetowej na rok 2024 średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w wysokości 120%, podwyższeniem w 2024 r. minimalnego wynagrodzenia zasadniczego pracowników ARiMR do poziomu minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2024 r., zwiększeniem funduszu wynagrodzeń wraz z pochodnymi o kwotę 45 000 tys. zł (z tego wynagrodzenia osobowe – 37 800 tys. zł, składki na ubezpieczenia społeczne – 6 399 tys. zł i na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy – 801 tys. zł) z przeznaczeniem na wypłatę w 2024 r. dodatku specjalnego dla pracowników ARiMR. Powyższe środki w kwocie 45 000 tys. zł pochodziły z rezerwy celowej.

Pozostałe przychody wykonane w kwocie 173 130,5 tys. zł, tj. 103,4% planu po zmianach, były wyższe o 20 298,9 tys. zł, tj. o 13,3%, od wykonania pozostałych przychodów w 2023 r. (152 831,6 tys. zł). Stanowiły one 2,2% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji.

Ponadto Agencja zrealizowała w 2024 r. dotację celową na wykonanie zadań z zakresu inwestycji i zakupów inwestycyjnych niezaliczaną do przychodów w kwocie 259 180,1 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach. Wykonanie dotacji było wyższe o 102,3%, tj. o 131 072,8 tys. zł, od dotacji zrealizowanej w roku 2023 (128 107,3 tys. zł). Dyrektor DF wyjaśniła, że porównanie 2023 i 2024 roku ma jedynie charakter arytmetyczny, gdyż nie są to wydatki cykliczne, powtarzalne co roku, dotyczą innego zakresu rzeczowego oraz wynikają m.in. z zapotrzebowania na zakupy sprzętu, oprogramowania czy innych zakupów majątkowych, niezbędnych do zapewnienia ciągłości działania Agencji w danym roku budżetowym.

W latach 2021–2024 przychody Agencji ogółem wyniosły odpowiednio: 2 154 130 tys. zł, 6 433 408 tys. zł, 9 946 007,1 tys. zł i 7 849 206,4 tys. zł i były uzależnione przede wszystkim od wielkości i zakresu wypłacanej pomocy finansowej dla rolnictwa.

(akta kontroli str. 923-924, 1227-1238, 1494-1501)

Zgodnie z danymi ujętymi w sprawozdaniu Rb-40 z wykonania planu finansowego ARiMR w 2024 r., należności długoterminowe i krótkoterminowe netto⁹ na koniec 2024 r. wyniosły 182 895,2 tys. zł i były o 53 720,7 tys. zł, tj. o 22,7%, niższe od należności netto na koniec 2023 r. (236 615,9 tys. zł).

Należności długoterminowe netto na koniec 2024 r. wyniosły 106 346,9 tys. zł i były niższe o 46 295,8 tys. zł, tj. o 30,3%, od należności długoterminowych na koniec 2023 r. (152 642,7 tys. zł). Zmniejszenie należności długoterminowych wynikało m.in. ze zmniejszenia należności (spłaty pożyczek) z tytułu udzielonej pomocy dla producentów świń na sfinansowanie nieuregulowanych zobowiązań, w formie nieprocentowanych pożyczek.

Należności krótkoterminowe netto na koniec 2024 r. wyniosły 76 548,3 tys. zł i były o 7424,9 tys. zł niższe, tj. o 8,8%, od należności krótkoterminowych na koniec 2023 r. (83 973,2 tys. zł). Na zmniejszenie kwoty należności krótkoterminowych miało wpływ m.in. zmniejszenie należności z tytułu udzielonej pomocy finansowej dotyczącej nieoprocentowanej pożyczki dla producentów świń o 7547,3 tys. zł, tj. o 13,3%, a także należności z tytułu bieżącego funkcjonowania Agencji o 639,8 tys. zł tj. o 78,5%.

Uwzględniając odpisy aktualizacyjne należności Agencji w 2024 r. w wysokości 265 029 tys. zł, kwota należności brutto wyniosła 447 924,1 tys. zł.

Należności przeterminowane (zaległości) Agencji według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. wyniosły 265 950,5 tys. zł, tj. 59,4% należności brutto ARiMR na koniec 2024 r. i były wyższe o 2505,7 tys. zł, tj. o 1%, od zaległości na koniec 2023 r. (263 444,9 tys. zł). Wzrost należności przeterminowanych wynikał z zarejestrowania nowych spraw oraz naliczenia odsetek w kwotach wyższych od odzyskanych i umorzonych (2505,7 tys. zł). Należności przeterminowane w 71,1% dotyczyły należności z tytułu wykupu wierzytelności Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa (dalej: FRIOR), jak również wierzytelności sprzed okresu funkcjonowania tego funduszu.

W 2024 r. Agencja odzyskała należności w kwocie 6078,7 tys. zł, która była niższa o 1402,2 tys. zł (o 18,7%) od kwoty odzyskanej w 2023 r. (7480,9 tys. zł). Kwota umorzonych należności windykowanych wyniosła łącznie 8415,1 tys. zł, z tego 7131,9 tys. zł m.in. z tytułu udzielonych pożyczek na spłatę nieuregulowanych zobowiązań cywilnoprawnych (824,7 tys. zł), należności FRIOR (707 tys. zł), pożyczek na sfinansowanie nieuregulowanych należności budżetowych o charakterze publicznoprawnych (649,6 tys. zł) oraz 1283,2 tys. zł z tytułu dopłat do kredytów inwestycyjnych. Na podstawie oświadczenia Prezesa ARiMR dokonano 25 umorzeń na łączną kwotę 7131,9 tys. zł, a czterech umorzeń na łączną kwotę 1283,2 tys. zł na podstawie umów zawartych z dłużnikami.

Należności windykowane (zaległości) przez banki współpracujące z ARiMR z tytułu zwrotu dopłat przekazanych przez ARiMR do oprocentowania kredytów, udzielonych w ramach umów zawartych z bankami, stanowiły na koniec 2024 r. kwotę 458 312,4 tys. zł. Zgodnie z postanowieniami tych umów Agencja realizowała dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych ze środków własnych banku, z zastrzeżeniem że jeżeli zaistnieją przesłanki zwrotu dopłat, banki zobowiązane były do wyegzekwowania od kredytobiorcy – we własnym imieniu i na swoją rzecz lub na rzecz ARiMR – zwrotu części oprocentowania wynikającego z umów o kredyt oraz przelania tych środków niezwłocznie na rachunek ARiMR. W ramach realizacji powyższych umów Agencja prowadziła

⁹ Należności netto to należności brutto pomniejszone o odpisy aktualizujące.

1120 spraw windykacji należności (w nadzorze) z bankami¹⁰. Kwota należności odzyskanych w 2024 r. wyniosła 6922,3 tys. zł, a umorzonych 1283,2 tys. zł (umorzenia dokonane na podstawie czterech umów z dłużnikami).

Szczegółowym badaniem objęto należności Agencji o najwyższych wartościach i najdłuższym okresie przeterminowania od 10 dłużników, w łącznej kwocie wynoszącej na koniec 2024 r. 45 775,5 tys. zł, z tego 9 spraw dłużników na kwotę 43 136,6 tys. zł, co stanowiło 16,2% należności przeterminowanych Agencji na koniec 2024 r. i jednej sprawy na kwotę 2638,9, 3 tys. zł, co stanowiło 0,6% należności prowadzonych przez banki w nadzorze Agencji. W badanych sprawach, w wyniku podjętych przez ARiMR działań w 2024 r., dwóch spośród 10 dłużników uregulowało należności w łącznej kwocie 26,1 tys. zł. We wszystkich badanych sprawach Agencja prowadziła na bieżąco dokumentację prowadzonych czynności egzekwowania windykowanych należności.

(akta kontroli str. 1818-1851, 1860-1868)

W 2024 r. z powodu przedawnienia odpisano z ksiąg rachunkowych ARiMR należności dotyczące jednej sprawy z tytułu FRiOR¹¹ w kwocie 45 tys. zł. Wyśięgowania należności przedawnionych dokonano protokolarnie na podstawie ustalenia okoliczności związanych z przedawnieniem, w wyniku całkowitego braku możliwości dochodzenia należności.

W 2024 r. w 54 sprawach umorzono lub udzielono ulg w spłacie należności w łącznej wysokości 10 825,3 tys. zł, z tego w 29 sprawach umorzono należności w kwocie 8415,1 tys. zł oraz w 25 sprawach odroczone lub rozłożono na raty należności w kwocie 2413,2 tys. zł. Badanie dwóch spośród 29 umów w sprawie umorzenia należności w kwocie 2273,8 tys. zł (27% kwoty należności objętych umorzeniem i odpowiednio 21% wszystkich umorzeń i ulg w spłacie) w 2024 r. nie wykazało nieprawidłowości. Postępowania w badanych sprawach zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ufp, ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹² oraz procedurami wewnętrznymi¹³.

(akta kontroli str. 1830-1831, 1846-1851)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Wykonanie planu kosztów

Opis stanu
faktycznego

Planowane koszty ogółem w części A planu finansowego ARiMR na 2024 r. zostały ustalone w tabeli 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2024, w wysokości 3 390 608 tys. zł. W wyniku zmian planu finansowego dokonanych w 2024 r., planowane koszty uległy zwiększeniu o kwotę 5 129 801 tys. zł do kwoty 8 520 409 tys. zł, tj. o 151,3%. W 2024 r. poniesione przez Agencję koszty ogółem wyniosły 7 984 484 tys. zł i były niższe o 535 925 tys. zł, tj. o 6,3%, od kwoty ujętej w planie po zmianach. W porównaniu do wykonania kosztów w 2023 r. (9 981 235,9 tys. zł), ich wykonanie w 2024 r. było niższe o 1 996 751,9 tys. zł, tj. o 20%, z uwagi na niższe o 2 332 233,9 tys. zł, tj. o 28,7%, koszty realizacji zadań.

(akta kontroli str. 1397-1502)

¹⁰ ARiMR posiadała umowy o współpracę zawarte z 11 bankami udzielającymi kredyty z dopłatami Agencji do oprocentowania kredytów, natomiast z czterema bankami współpraca odbywała się bez umów.

¹¹ Przedawnienie roszczeń z tytułu odsetek, które nastąpiło w 2008 r. trzy lata przed wniesieniem pozwu w 2011 r.

¹² Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, dalej: ustawa o ARiMR.

¹³ Książka Procedur, Pomoc krajowa. Dochodzenie Należności Krajowych KP-611-303-ARiMR/S/2.

W strukturze zrealizowanych kosztów ogółem udział miały koszty realizacji zadań ustawowych – 72,7% (5 801 144 tys. zł), koszty funkcjonowania Agencji – 27,1% (2 163 587,9 tys. zł) i pozostałe koszty – 0,2% (19 752,1 tys. zł).

Koszty realizacji zadań ustawowych w 2024 r. wyniosły 5 801 144 tys. zł i były niższe o 471 615 tys. zł, tj. o 7,5%, od kwoty ujętej w planie po zmianach (6 272 759 tys. zł) oraz były niższe o 2 332 233,9 tys. zł, tj. o 28,7%, od poniesionych w 2023 r. (8 133 377,9 tys. zł). Niższe wykonanie tych kosztów w 2024 r. w porównaniu do 2023 r., mimo przyznania dotacji celowej na realizację zadań o 55,8% wyższej w porównaniu do 2023 r., spowodowane było w szczególności mniejszą liczbą realizowanych zadań finansowanych z Funduszu Pomocy w roku 2024 w porównaniu do roku 2023 i w konsekwencji niższym o 64,6% przyznaniem środków z tego Funduszu, co zostało opisane w pkt 1.1. wystąpienia pokontrolnego.

Koszty funkcjonowania ARiMR wyniosły 2 163 587,9 tys. zł i były niższe o 57 245,1 tys. zł, tj. o 2,6%, od kwoty ujętej w planie po zmianach wynoszącej 2 220 833 tys. zł i wyższe o 319 063,4 tys. zł, tj. o 17,3%, od poniesionych w 2023 r. (1 844 524,5 tys. zł). Wyższe wykonanie kosztów funkcjonowania w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. wynikało w szczególności ze wzrostu funduszu wynagrodzeń wobec podwyższenia minimalnego wynagrodzenia zasadniczego pracowników ARiMR do poziomu minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2024 r. Ponadto, na wyższe koszty funkcjonowania w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. wpływ miało podwyższenie wynagrodzeń, zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024 o średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, ustalony w wysokości 120% a także zwiększenie środków finansowych w kwocie 45 000 tys. zł z przeznaczeniem na wypłatę w 2024 r. dodatku specjalnego dla pracowników ARiMR, co wynikało z konieczności dodatkowego wsparcia pracowników ARiMR zaangażowanych w realizację powierzonych Agencji zadań.

Pozostałe koszty w 2024 r. wyniosły 19 752,1 tys. zł, tj. 73,7% kwoty ujętej w planie po zmianach (26 817 tys. zł) i były wyższe o 16 418,6 tys. zł, tj. o 492,5%, od poniesionych w 2023 r. (3333,5 tys. zł). W ramach tej pozycji ARiMR zrealizowała w 2024 r. koszty operacyjne, w tym m.in. kary i odszkodowania wypłacone na rzecz osób fizycznych, prawnych i innych jednostek organizacyjnych, opłaty sądowe, koszty zastępstwa procesowego sprawowanego przez przedstawicieli Prokuraturii Generalnej (opłata abonamentowa), koszty postępowania sądowego. Niepełne wykonanie planu wynikało z trudności w precyzyjnym oszacowaniu kwot, które Agencja musiała ponieść w toku postępowań sądowych czy w ramach realizacji niekorzystnych dla ARiMR orzeczeń sądowych. Wyższe wykonanie planu w pozycji pozostałe koszty w 2024 r. w porównaniu do wykonania w 2023 r. o 16 418,6 tys. zł, tj. o 492,5%, wynikało z uwzględnienia poniesionych wydatków na wniesienie (na podstawie § 7 ust. 7 Aktu Założycielskiego Spółki) dopłat do spółki Agro Aplikacje sp. z o.o. W 2023 r. wydatki z tego tytułu nie wystąpiły.

Nie stwierdzono trendu zmian w latach 2021–2024 w kosztach ogółem, stwierdzono natomiast, że na przestrzeni tych lat rosły koszty funkcjonowania Agencji o 14,4% (2022 r. w porównaniu do 2021 r.), o 22,9% (2022 r. w porównaniu do 2023 r.) i o 17,3% (2023 r. w porównaniu do 2024 r.). Istotny udział w wydatkach na funkcjonowanie stanowiły wydatki z tytułu: wynagrodzeń wraz z pochodnymi, usług obcych, materiałów i energii. Większość powyższych wydatków miała charakter wydatków stałych, ponoszonych cyklicznie, mających na celu zapewnienie ciągłości działania Agencji i prawidłowej realizacji zadań w danym roku oraz okresach przyszłych. Odnotowany corocznie wzrost

wydatków w ww. pozycjach wynikał przede wszystkim z uwzględnienia corocznie wzrostu wynagrodzeń w stopniu odpowiadającym prognozie średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, jak również wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w sferze budżetowej. Ponadto wzrost z roku na rok wydatków administracyjnych był niezbędny dla zapewnienia ciągłości realizacji zadań ARiMR, co związane było w głównej mierze z koniecznością ponoszenia wyższych wydatków na zakup usług wynikających ze wzrostu cen na rynku.

(akta kontroli str. 1397-1502)

Wydatki poniesione w 2024 r. przez ARiMR w ramach planu finansowego, finansowane były z dotacji budżetu państwa na 2024 r. otrzymanych od Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z części budżetowej 33 – Rozwój wsi oraz części 62 – Rybołówstwo, a także ze środków z Funduszu Pomocy.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazał Agencji dotacje celowe z części 33 – Rozwój wsi w kwocie ogółem 4 066 412 zł, które zrealizowano w wysokości 3 999 954,4 zł, tj. 94,3% planu po zmianach (4 240 681 tys. zł), z przeznaczeniem na:

- sfinansowanie zadań ustawowych w zakresie pomocy krajowej; z otrzymanej dotacji w kwocie 3 704 173 tys. zł Agencja wydatkowała 3 638 019,6 tys. zł, tj. odpowiednio 98,2% otrzymanej dotacji, a niewykorzystane środki w kwocie 66 153,2 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;
- inwestycje i zakupy inwestycyjne obejmujące głównie budowę i rozbudowę systemów informatycznych ARiMR, zakup sprzętu informatycznego i biurowego, budowę i aktualizację Systemu Identyfikacji Działek Rolnych (LPIS), zakup środków transportu, przebudowę lokali; z otrzymanej na ten cel dotacji celowej w wysokości 259 482 tys. zł Agencja wydatkowała ogółem 259 180,1 tys. zł, tj. 99,9% otrzymanej dotacji, a niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 301,9 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;
- realizację zadań wynikających z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020¹⁴ w celu wsparcia procesu wdrażania PROW 2014–2020 (pomoc techniczna); z dotacji celowej otrzymanej w kwocie 89 887 tys. zł na wydatki bieżące Agencja wydatkowała 89 886 tys. zł, tj. prawie 100% zaplanowanych środków w wysokości 89 887 tys. zł na ten cel, a niewykorzystane środki w kwocie 0,2 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;
- realizację zadania pn. *Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie wdrażania Priorytetów 1-5 objętych programem FER 2021-2027*, na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021-2027¹⁵ (pomoc techniczna) z dotacji celowej otrzymanej w kwocie 12 870 tys. zł Agencja wydatkowała 12 867,8 tys. zł tj. prawie 100% zaplanowanych wydatków (12 870 tys. zł), a niewykorzystane środki w kwocie 2,2 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;

Z dotacji podmiotowej otrzymanej z MRiRW w kwocie 1 908 588 tys. zł, na bieżące funkcjonowanie Agencji wykorzystano 1 878 300,8 tys. zł, tj. 98,4% otrzymanej dotacji, a niewydatkowaną kwotę 30 287,2 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW.

¹⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 2298.

¹⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1273.

Z przyznanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie umowy, środków z Funduszu Pomocy w kwocie 2 100 000 tys. zł, Agencja wydatkowała 2 057 004,5 tys. zł, tj. 98,% przyznanych środków. Niewykorzystane środki w kwocie 42 995,5 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW.

W planie finansowym ARiMR stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej na rok 2024 środki na wydatki majątkowe (inwestycje i zakupy inwestycyjne) zaplanowano w wysokości 237 129 tys. zł. W wyniku zmiany planu finansowego środki na wydatki majątkowe zostały zwiększone o kwotę 22 501 tys. zł, do kwoty 259 630 tys. zł, a ich wykonanie na koniec 2024 r. wyniosło 259 293,4 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach. Wydatki majątkowe sfinansowane były z dwóch źródeł: dotacji celowej w kwocie 259 482 tys. zł otrzymanej od Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i środków własnych wydatkowanych w kwocie 113,3 tys. zł. Wydatki majątkowe były o 131 186,1 tys. zł, tj. o 102,4%, wyższe od wykonania w 2023 r. (128 107,3 tys. zł).

(akta kontroli str. 2038-2040, 2066-2069, 2232-2243, 2266-2289, 2308-2338, 2341)

Ponadto niewykorzystane środki z dotacji podmiotowej i celowych w łącznej kwocie 474 578 tys. zł, Agencja zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pismami z 10, 18, 19 i 20 grudnia 2024 r. Minister w dniach 20, 27 i 30 grudnia 2024 r. dokonał blokowania planowanych wydatków w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 474 578 tys. zł. Spośród zablokowanych w 2024 r. planowanych wydatków 433 751 tys. zł dotyczyło środków otrzymanych w ramach dotacji celowej na realizację zadań w ramach pomocy krajowej (w tym 329 400 tys. zł, to środki pochodzące z rezerw celowych uruchomionych przez Ministra Finansów dla ARiMR w kwietniu, maju i październiku 2024 r.), a 40 827 tys. zł to środki dotacji podmiotowej. Dyrektor DF wyjaśniła, że niepełne wykorzystanie środków zaplanowanych na realizację zadań wynikało m.in. z mniejszej niż zakładano liczby złożonych wniosków oraz odrzucenia części złożonych wniosków, które w wyniku weryfikacji nie kwalifikowały się do udzielenia pomocy lub wysokość udzielonej pomocy musiała zostać pomniejszona.

(akta kontroli str. 432-462, 1528-1529)

Szczegółowym badaniem objęto 60 zapisów księgowych kosztów bieżących (52 387,8 tys. zł) i 43 zapisów dotyczących wydatków majątkowych (134 289 tys. zł) w łącznej wysokości 186 387,8 tys. zł. Próba kosztów bieżących stanowiła 12,1% podlegających badaniu kosztów bieżących, a próba dotycząca wydatków majątkowych – 51,8% podlegających badaniu wydatków majątkowych. Kontrolę wydatków przeprowadzono również w zakresie umów zakupu usług doradczych i eksperckich oraz na działania informacyjno-promocyjne, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

Zgodnie z założeniami kontroli budżetu państwa w 2024 r. ze szczegółowego badania wydatków wyłączono grupę wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych, wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz amortyzację. Próba wylosowana za pomocą metody monetarnej MUS¹⁶ odpowiadała 87 zapisom księgowym na kwotę 158 270,7 tys. zł i stanowiła 83,7% badanej próby, z tego w grupie kosztów bieżących – 44 zapisom księgowym na łączną kwotę 23 981,6 tys. zł oraz w grupie wydatków majątkowych – 43 zapisom na łączną kwotę 134 289 tys. zł.

¹⁶ MUS (ang.: Monetary Unit Sampling) – metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

Próba dobrana w sposób celowy (wg kryterium doboru najwyższych kosztów) odpowiadała 16 zapisom księgowym o wartości 28 406,1 tys. zł, tj. 16,3% badanej próby.

W ramach badanej próby kosztów bieżących oraz wydatków majątkowych, 100% stanowiły koszty i wydatki sfinansowane dotacjami z budżetu państwa.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane koszty i wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym. Wydatki przeznaczone zostały na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób celowy i oszczędny, umożliwiając terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z zaciągniętych zobowiązań. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

(akta kontroli str. 1956-1963)

W 2024 r. Agencja zrealizowała 19 kampanii oraz projektów reklamowych i promocyjnych w ramach m.in. kampanii telewizyjnej (Telewizja Polska S.A. w likwidacji), radiowej (Radio Nadzieja) oraz prasowej (62 tytuły), na które wydatkowała 2176,6 tys. zł. Ponadto Agencja wydatkowała łącznie 872,5 tys. zł na: zorganizowanie gali z okazji 30-lecia Agencji (799,5 tys. zł) oraz zakup: kalendarzy na 2025 r. (38,4 tys. zł), materiałów z logo (kartki i upominki świąteczne) dla kierownictwa ARiMR (21,3 tys. zł), abonamentu na zdjęcia wykorzystywane w publikacjach Biura Prasowego (9,7 tys. zł), strojów dla drużyny piłkarskiej ARiMR (3 tys. zł) a także na opłatę reprograficzną za publikacje ARiMR („Polish Food” i „Biuletyn Informacyjny”) – 0,6 tys. zł. Powyższe wydatki były wyższe o 12,9% od wydatków poniesionych w 2023 r. (2680 tys. zł).

Badanie wydatków dotyczących działań promocyjno-informacyjnych zrealizowanych przez ARiMR przeprowadzone zostało na próbie siedmiu spośród 19 spraw, wytypowanych w doborze celowym (wg kryterium najwyższych wydatków) o łącznej wartości 1255,3 tys. zł, co stanowiło 57,7% zrealizowanych wydatków (2176,6 tys. zł) na działalność promocyjno-informacyjną w 2024 r. Badania dokonano pod względem zasadności wydatkowanych środków, ich zgodności z zapisami umów, rzetelności odbioru, efektów oraz stopnia wpływu na realizację zadań przez ARiMR. W wyniku przeprowadzonych badań nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 2024 r. Agencja zawarła 31 umów na zakup usług doradczych i eksperckich, dotyczących m.in.: usług świadczenia obsługi prawnej, doradztwa podatkowego, opracowania założeń do Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej, a także ekspertyzy dla potrzeb Systemu Identyfikacji Działek Rolnych (LPIS), na które łącznie wydatkowała 846,5 tys. zł.

Badaniem szczegółowym objęto dwie umowy dotyczące usług konsultingowych w kwocie wydatków 312,4 tys. zł, co stanowiło 36,9% zrealizowanych wydatków na usługi doradcze i eksperckie (846,5 tys. zł). Badania dokonano pod względem celowości wydatkowanych środków, ich efektów oraz stopnia wpływu na realizację zadań przez ARiMR.

W odniesieniu do umowy na kwotę 157,4 tys. zł zawartej w dniu 4 października 2024 r., dotyczącej usługi wstępnego przeglądu organizacyjnego ARiMR w celu diagnozy kluczowych barier i mocnych stron zarządzania Agencją, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Druga umowa na wykonanie usługi konsultingu i doradztwa w zakresie m.in. zarządzania kryzysem wizerunkowym, doradztwa wizerunkowego Agencji oraz coachingu biznesowego kierownictwa ARiMR zawarta została w dniu 30 września 2024 r. na kwotę 155 tys. zł. Wykonanie usług w ramach tej umowy zostało potwierdzone przez ARiMR dwoma protokołami odbioru prac z 4 i 29 listopada 2024 r. Poniesione wydatki z tego tytułu wyniosły 154 980 zł. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie tej umowy opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 2607-2729, 2840-2868, 3124-3900)

Szczegółową analizą objęto cztery zamówienia publiczne na łączną kwotę wydatków poniesionych w 2024 r. w wysokości 2900,9 tys. zł. Dotyczyły one:

1. Zamówień, do których zastosowano ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych¹⁷ (dalej: ustawa Pzp), tj.:
 - zakupu opracowania koncepcji i kompleksowej organizacji uroczystej gali z okazji 30-lecia ARiMR. Zamówienie zostało udzielone w trybie podstawowym bez negocjacji (art. 275 pkt 1 ustawy Pzp). Kwota wydatku w 2024 r. wyniosła 799,5 tys. zł;
 - zakupu i dostawy komputerów przenośnych i monitorów komputerowych. Zamówienia udzielono w trybie przetargu nieograniczonego (art. 132 ustawy Pzp). Kwota wydatku w 2024 r. wyniosła 1856 tys. zł.
2. Zamówień, do których nie zastosowano ustawy Pzp z uwagi na wartość prowadzonego postępowania (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy Pzp), tj.:
 - zakupu usługi doradztwa w zakresie wstępnego przeglądu organizacyjnego ARiMR w celu diagnozy kluczowych barier i mocnych stron zarządzania Agencją oraz identyfikacji obszarów wymagających usprawnień. Wartość szacunkowa zamówienia została określona na kwotę (netto) 128 tys. zł. Kwota wydatków w 2024 r. wyniosła 157,4 tys. zł;
 - zakupu usługi rebrandingu – kompleksowej usługi opracowania nowego znaku ARiMR. Wartość szacunkowa zamówienia została określona na kwotę (netto) 71,5 tys. zł. Łączna kwota wydatków w 2024 r. wyniosła 88 tys. zł.

W działaniach Agencji w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowań, udzielania jak i realizacji zamówień nie stwierdzono naruszenia przepisów ustawy Pzp oraz procedur wewnętrznych ARiMR¹⁸ w zakresie udzielania zamówień publicznych, a także zasad zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców. Zbadane zamówienia zostały zrealizowane zgodnie z treścią zawartych umów, a wydatki poniesione z tytułu realizacji tych zamówień były celowe i gospodarne.

Agencja prawidłowo wywiązała się z obowiązku publikacji i zapewnienia aktualności planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych w 2024 r. Plan i jego aktualizacja zamieszczone były na stronie internetowej zamawiającego oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych, zgodnie z art. 23 ustawy Pzp. Agencja zgodnie z art. 82 ustawy Pzp terminowo przekazała Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych sprawozdanie o udzielonych zamówieniach.

¹⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320.

¹⁸ Zarządzenie nr 162/2020 Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w procesie udzielania zamówień publicznych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ze zmianami (zarządzenie Prezesa ARiMR nr 110/2021 z dnia 30 września 2021 r., nr 62/2022 r. z dnia 5 maja 2022 r., nr 45/2023 r. z dnia 5 kwietnia 2023 r.).

W okresie wrzesień-grudzień 2024 r. w Centrali ARiMR nie udzielono zamówień z wyłączeniem ustawy Pzp z uwagi na treść art. 7c ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹⁹, a w okresie październik-grudzień 2024 r. z wyłączeniem ustawy Pzp z uwagi na treść art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw²⁰.

(akta kontroli str. 1549-1786)

Zgodnie z danymi ujętymi w sprawozdaniu Rb-40 o wykonaniu planu finansowego ARiMR w 2024 r. zobowiązania Agencji na koniec 2024 r. wyniosły 659 307,1 tys. zł z tego zobowiązania długoterminowe 114 306,9 tys. zł i krótkoterminowe 545 000,2 tys. zł. Zobowiązania ogółem w 2024 r. były o 32 327,9 tys. zł, tj. o 5,2%, wyższe, niż w 2023 r. (626 979,2 tys. zł). Wzrost zobowiązań wynikał głównie z rozrachunków z tytułu dopłat do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych w kwocie 96 270,3 tys. zł oraz rozrachunków z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów skupowych 11 029,3 tys. zł (w 2023 r. nie wystąpiły zobowiązania z obu ww. tytułów). Ponadto zwiększyły się m.in. zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (70 207 tys. zł) – o 11 472,6 tys. zł, tj. o 19,5%, zobowiązania z tytułu wynagrodzeń (65 549,2 tys. zł) – o 9581,6 tys. zł, tj. o 17,2%, a także zobowiązania z tytułu podatków i opłat (17 487,7 tys. zł) – wzrost o 4496,8 tys. zł, tj. o 34,6%, co było spowodowane zwiększeniem w 2024 r. poziomu kosztów wynagrodzeń i zobowiązań z tytułu wynagrodzeń w stosunku do 2023 r., co wyjaśniono w punkcie 1.2 Wystąpienia pokontrolnego.

Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 1808-1814)

W 2024 r. Agencja nie korzystała z kredytów bankowych i pożyczek.

W roku 2024 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa nie otrzymała od Prezesa Rady Ministrów polecenia wpłaty środków pieniężnych do funduszu Przeciwdziałania COVID-19 i Funduszu Pomocy i nie przekazywała środków do ww. funduszy.

(akta kontroli str. 1999)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nierzetelnie zawarto umowę o współpracy z 30 września 2024 r. dotyczącą usługi konsultingu i doradztwa.

Szczegółowy zakres prac, metody ich realizacji oraz sposób odbioru, o których mowa w § 2 ust. 2 przedmiotowej umowy – jak wyjaśnił Prezes Agencji – zostały określone ustnie. W odniesieniu do przyczyn niestosowania zasady pisemności, Prezes ARiMR wyjaśnił, że *ze względu na charakter świadczonych usług nie było takiej konieczności, co zostało odzwierciedlone w umowie, która nie wymagała formy pisemnej dla tych czynności.*

Ponadto wykonawca usługi, który zgodnie z § 2 ust. 7 był zobowiązany do przedstawienia Prezesowi Agencji całościowych informacji dotyczących zakończonych spraw, nie przedłożył żadnego dokumentu z realizacji tej usługi.

Prezes ARiMR wyjaśnił, że *umowa nie określała żadnej szczególnej formy do przedstawienia całościowych informacji dotyczących zakończonych spraw, w szczególności formy dokumentu. Wynika to z charakteru świadczonych usług,*

¹⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm.

²⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1473.

a przedłożony przez wykonawcę dokument „Komunikacja i zarządzanie kryzysowe ARiMR” z dnia 29 listopada 2024 r. nie stanowił podstawy odbioru prac. Jak wyjaśnił Prezes ARiMR dokument „Komunikacja i zarządzanie kryzysowe ARiMR” (...) nie był elementem podpisanej umowy. Ponadto wskazał, że przedmiotem umowy było doradztwo i konsulting. Potwierdzeniem ich wykonania były protokoły odbioru, w których potwierdzono zakres wykonanych prac. Umowa nie przewidywała innych dokumentów w tym zakresie.

NIK zauważa, że nieokreślenie szczegółowego zakresu prac, metody ich realizacji oraz sposobu odbioru w formie pisemnej, a także niezobowiązanie wykonawcy do przedstawienia w formie pisemnej informacji o wykonanych pracach, nie pozwalało na jednoznaczne ustalenie zakresu obowiązków wykonawcy, a w konsekwencji na dokonanie rzetelnej oceny zrealizowanych prac.

(akta kontroli str. 2739-2765, 2825-2832, 2838-2870)

1.3 Gospodarowanie wolnymi środkami

Stan środków pieniężnych na dzień 31 grudnia 2024 r. wyniósł 109 159,4 tys. zł i był niższy o 49 834,4 tys. zł (o 31,3%) w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. (158 993,8 tys. zł). Wielkość wykazanych środków na koniec 2024 r. wynikała z m.in. z niewykorzystania w 2024 r. środków z dotacji celowej na zadania statutowe w kwocie 66 153,2 tys. zł, niewykorzystania środków z dotacji podmiotowej w kwocie 30 287, 2 tys. zł, jak również ze środków z dotacji celowej na inwestycje i zakupy inwestycyjne 301,9 tys. zł oraz środków dotacji celowej przeznaczonej na finansowanie i współfinansowanie Pomocy Technicznej w kwocie 2,5 tys. zł. Niewykorzystane środki z dotacji zostały zwrócone po 31 grudnia 2024 r. na rachunek MRiRW.

Środki własne na pokrycie zobowiązań na koniec 2024 r. zmniejszyły się o 2724,7 tys. zł, tj. o 18%, i wyniosły 12 414,6 tys. zł.

Agencja dokonywała lokat wolnych środków, z wyjątkiem środków pochodzących z dotacji z budżetu, w formie depozytu u Ministra Finansów.

Średniomiesięczny stan z 12 miesięcy środków przekazanych w depozyt overnight wyniósł 8253,3 tys. zł. W 2024 r. nie dokonywano lokowania wolnych środków w formie depozytu terminowego. Dyrektor Departamentu Finansowego wyjaśniła, że *rentowność depozytów 1-dniowych była wyższa lub porównywalna do depozytów terminowych. Średni okres na jaki przekazano środki, w wysokości od 1734,1 tys. zł do 16 856,7 tys. zł, w zarządzanie overnight wyniósł 1,45 dnia, z oprocentowaniem 5,25%. Agencja nie posiadała, nie nabywała i nie otrzymywała nieodpłatnie obligacji skarbowych, a także ich nie sprzedawała.*

Ze środków lokowanych w formie depozytów overnight u Ministra Finansów za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego uzyskano odsetki w kwocie 438,1 tys. zł, które stanowiły przychody Agencji²¹. Lokowanie wolnych środków odbywało się zgodnie z art. 48 ust. 2 ufp i rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie²² i nie zagrażało terminowej realizacji zadań i płynności finansowej Agencji.

(akta kontroli str. 1966-1975)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

²¹ Art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy o ARiMR.

²² Dz. U. z 2014 r. poz. 1864.

1.4 Realizacja zadań agencji wykonawczej w ramach planu finansowego

Opis stanu faktycznego

W ramach planu finansowego na 2024 r. Agencja zrealizowała 28 zadań dotyczących pomocy krajowej finansowanych z dotacji celowej z budżetu państwa w ramach części 33 – Rozwój wsi oraz ze środków z Funduszu Pomocy.

Koszty realizacji zadań w 2024 r. finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz ze środków z Funduszu Pomocy zostały poniesione na:

- 1) Pomoc dla producentów zbóż, którym zagraża utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 2 057 000,8 tys. zł, co stanowiło 98% planu po zmianach (2 100 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana; Pomoc ta finansowana była ze środków z Funduszu Pomocy, pozostałe zadania finansowane były z dotacji celowej z budżetu państwa, tj.:
- 2) Pomoc finansowa dla producenta rolnego na szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2023 r. niekorzystnych warunków atmosferycznych. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 1 006 804,4 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu po zmianach (1 010 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana;
- 3) Dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w § 13zv rozporządzenia w sprawie zadań ARiMR. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 766 069 tys. zł, co stanowiło 98% planu po zmianach (781 328 tys. zł). Koszty te były wyższe o 1059,4% od wykonania planu w 2023 r. (66 072 tys. zł). Wyższe wykonanie planu w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. wynikało głównie z tego, że w 2023 r. Agencja wypłaciła dopłaty tylko za okres wrzesień-listopad dla akcji kredytowej uruchomionej w 2023 r., natomiast w 2024 r. sfinansowała dopłaty należne za grudzień 2023 r. z tytułu kredytów udzielonych w 2023 r. oraz dopłaty za okres styczeń-grudzień z tytułu zobowiązań wynikających z kredytów udzielonych w 2023 r. oraz akcji kredytowej uruchomionej w 2024 r.;
- 4) Pomoc dla producentów kukurydzy. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 717 358,4 tys. zł, co stanowiło 99,6% planu po zmianach (720 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana;
- 5) Finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 193 738,9 tys. zł, co stanowiło 98,4% planu po zmianach (196 948 tys. zł). Koszty te były wyższe o 6,9% od wykonania w 2023 r. (181 202 tys. zł);
- 6) Pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody z tytułu niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w 2024 r. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 172 604,1 tys. zł, co stanowiło 86,3% planu po zmianach (200 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana;
- 7) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i częściową spłatę kapitału kredytów. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 156 670,8 tys. zł, co stanowiło 94% planu po zmianach (166 650 tys. zł). Koszty te były niższe o 29,6% od wykonania w 2023 r. (222 685,9 tys. zł). Niższe wykonanie planu w 2024 r. w zakresie dopłat do oprocentowania kredytów wynikało głównie z różnicy w liczbie kredytów

czynnych, do których Agencja w latach 2023–2024 stosowała dopłaty do oprocentowania. W kolejnych latach coraz więcej kredytów było spłacanych przez kredytobiorców, stąd Agencja w 2024 r. poniosła niższe wydatki na realizację tego zadania w porównaniu do wydatków poniesionych w 2023 r. Niższe wykonanie planu w 2024 r. w zakresie częściowej spłaty kapitału kredytów wynikało m.in. z mniejszego niż w 2023 r. zainteresowania kredytami na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych. W 2023 r. banki udzieliły 65 kredytów, natomiast w 2024 r. 44 kredyty;

- 8) Pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 143 190 tys. zł, co stanowiło 91,2% planu po zmianach (157 000 tys. zł). Koszty te były wyższe o 25,4% od wykonania planu w 2023 r. (114 229,8 tys. zł). Wyższe wykonanie planu finansowego w 2024 r. w porównaniu do wykonania planu w 2023 r. wynikało ze zwiększenia środków na realizację ww. programu pomocowego w planie finansowym ARiMR na 2024 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 października 2024 r. o zmianie ustawy o kołach gospodyń wiejskich oraz ustawy o społeczno-zawodowych organizacjach rolników²³ z kwoty 120 000 tys. zł do kwoty 157 000 tys. zł. Ponadto zmienione przepisy ustawy umożliwiły wpisanie do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich (dalej: KRKGW) kolejnych kół, które również w 2024 r. mogły się ubiegać o pomoc;
- 9) Dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 130 197,6 tys. zł, co stanowiło 94,9% planu po zmianach (137 200 tys. zł). Koszty te były wyższe o 1417,2% od wykonania w 2023 r. (8581,4 tys. zł). Wyższe wykonanie planu w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. wynikało głównie z tego, że w 2023 r. Agencja wypłaciła dopłaty tylko za okres wrzesień-grudzień dla akcji kredytowej uruchomionej w 2023 r., natomiast w 2024 r. sfinansowała dopłaty za grudzień 2023 r. z tytułu kredytów udzielonych w 2023 r. oraz dopłaty za okres styczeń-grudzień z tytułu zobowiązań wynikających z kredytów udzielonych w 2023 r. oraz akcji kredytowej uruchomionej w 2024 r.;
- 10) Pomoc finansowa w ramach refundacji wydatków poniesionych przez producentów świń na dostosowanie gospodarstw do wymogów utrzymywania świń – bioasekuracja. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 111 822,3 tys. zł, co stanowiło 96,2% planu po zmianach (116 200 tys. zł). Koszty te były wyższe o 955646,2% od wykonania w 2023 r. (11,7 tys. zł). Znacząco wyższe wykonanie planu finansowego w 2024 r. w porównaniu z wykonaniem planu w 2023 r. wynikało z faktu, że w 2023 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie ogłosił naboru wniosków dla wskazanego programu pomocowego, a wypłaty wynikały wyłącznie z zakończonych postępowań odwoławczych;
- 11) Dopłaty krajowe do materiału siewnego. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 84 720,8 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu po zmianach (85 000 tys. zł). Koszty te były wyższe o 31,8% od wykonania w 2023 r. (64 259,3 tys. zł). W ramach planu finansowego ARiMR na 2024 r. realizowana była wypłata pomocy dla wniosków złożonych w ramach kampanii 2023 r. i kampanii 2024 r. Kampania 2023 r. realizowana

²³ Dz. U. poz. 1560.

- była w 2024 r. ze względu na wyczerpanie z dniem 19 października 2023 r. krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie²⁴;
- 12) Pomoc dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 77 762,1 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (77 768 tys. zł). Koszty te były wyższe o 1,2% od wykonania planu w 2023 r. (76 846,3 tys. zł);
 - 13) Pomoc dla kół gospodyń wiejskich – bon frekwencyjny. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 65 710 tys. zł, co stanowiło 65,7% planu po zmianach (100 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana. Niższa realizacja planu spowodowana była późnym wejściem w życie przepisów uruchamiających program pomocowy i w konsekwencji późnym uruchomieniem naboru wniosków o pomoc (od 25 października 2024 r. do 29 listopada 2024 r.), koniecznością zweryfikowania wszystkich złożonych wniosków m.in. pod względem spełnienia wymagań dotyczących wpisu do KRKGW;
 - 14) Pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody spowodowane wystąpieniem stanu klęski powodzi we wrześniu 2024 r. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 50 330,5 tys. zł, co stanowiło 33,6% planu po zmianach (150 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana. Niższa realizacja planu wynikała głównie z negatywnego rozpatrzenia lub pozostawienia bez rozpatrzenia lub wycofania przez wnioskodawców wniosków o udzielenie pomocy w formie pomocy do podatku rolnego (łącznie 463 wnioski). Pozostałe 1552 wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie i wypłacono na ich podstawie pomoc, co miało miejsce w ostatniej dekadzie grudnia 2024 r. Program pomocy został przygotowany i uruchomiony w IV kwartale 2024 r. co uniemożliwiło korektę planu finansowego i powiązanych z nim efektów rzeczowych;
 - 15) Pomoc stanowiącą równowartość kwoty III i IV raty podatku rolnego za 2024 r. dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w uprawach rolnych w 2024 r. w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 10 013,1 tys. zł, co stanowiło 6,3% planu po zmianach (160 000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana. Niska realizacja planu wynikała z uruchomienia programu pomocowego w IV kwartale 2024 r. oraz negatywnego rozpatrzenia, pozostawienia bez rozpatrzenia lub wycofania przez wnioskodawców wniosków o udzielenie pomocy;
 - 16) Pomoc finansowa dla producenta rolnego na sfinansowanie nieuregulowanych zobowiązań cywilnoprawnych – nieoprocentowana pożyczka dla producentów świń. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 9999,5 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (10 000 tys. zł). Koszty te były niższe o 79,1% od wykonania w 2023 r. (47 893,8 tys. zł). Niższe wykonanie planu finansowego w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. spowodowane było tym, że w 2024 r. znacznie spadła liczba i kwota udzielonych pożyczek, na co wpłynęło głównie wczesne wykorzystanie w 100% krajowego limitu pomocy *de minimis* w rolnictwie (w dniu 2 sierpnia 2024 r.)²⁵ oraz dostępność środków w planie finansowym

²⁴ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 października 2023 r. w sprawie wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie (M.P. poz. 1173).

²⁵ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 sierpnia 2024 r. w sprawie wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie (M.P. poz. 742).

ARiMR na realizację ww. programu pomocowego (w 2024 r. kwota 10 000 tys. zł, zaś w 2023 r. kwota 55 928 tys. zł). Natomiast w 2023 r. wykorzystanie krajowego limitu pomocy *de minimis* w rolnictwie nastąpiło w dniu 19 października 2023 r., co przy wyższej dostępności środków finansowych w budżecie ARiMR na realizację tego programu pomocowego przełożyło się na wzrost liczby i kwoty udzielonych pożyczek w 2023 r.;

- 17) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 9371,9 tys. zł, co stanowiło 82,6% planu po zmianach (11 350 tys. zł). Koszty te były niższe o 6,7% od wykonania w 2023 r. (10 042,5 tys. zł);
- 18) Pomoc finansowa dla producentów świń w związku z zakazem utrzymywania lub wprowadzania do gospodarstwa świń. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 8289 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu po zmianach (8300 tys. zł). Koszty te były wyższe o 12% od wykonania w 2023 r. (7399,2 tys. zł);
- 19) Pomoc finansowa dla właściciela albo współwłaściciela statku rybackiego na rozpoczęcie nowej działalności gospodarczej. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 7053,4 tys. zł, co stanowiło 99,8% planu po zmianach (7069 tys. zł). Koszty te były wyższe o 77,3% od wykonania planu w 2023 r. (3979,3 tys. zł). Wyższe wykonanie planu w 2024 r. w porównaniu z wykonaniem w 2023 r. spowodowane było tym, że w 2024 r. wzrosły zarówno liczba, jak i kwota udzielonej pomocy z uwagi na zwiększone zainteresowanie beneficjentów wsparciem udzielanym przez ARiMR, które przełożyło się na większą liczbę złożonych wniosków o pomoc. Ponadto w 2024 r. ARiMR realizowała wypłaty z tytułu wniosków złożonych w ramach naboru 2024 r. oraz wniosków przeniesionych do realizacji w 2024 r. w ramach naboru 2023 r.;
- 20) Finansowanie zobowiązań z tytułu programów pomocowych realizowanych przez Agencję w latach ubiegłych. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 6787 tys. zł, co stanowiło 97,5% planu po zmianach (6964 tys. zł). Koszty te były wyższe o 398,1% od wykonania w 2023 r. (1362,5 tys. zł). Wyższe wykonanie planu finansowego w 2024 r. w porównaniu do wykonania w 2023 r. wynikało z wyższej kwoty pomocy przyznanej w ramach postępowań administracyjnych w zakresie odwołań od decyzji, dla których zostały zarezerwowane środki w planie finansowym ARiMR na 2024 r., niż to miało miejsce w przypadku postępowań administracyjnych zakończonych w 2023 r.;
- 21) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 5722,6 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (5724 tys. zł). Koszty te były niższe o 92,3% od wykonania planu w 2023 r. (74 539,4 tys. zł). Niższe wykonanie planu w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. spowodowane było tym, że w 2024 r. zrealizowane zostały wnioski złożone w 2023 r. w formule *de minimis*, które nie mogły być rozpatrzone z uwagi na wyczerpanie w dniu 19 października 2023 r. krajowego limitu pomocy *de minimis* i zostały przesunięte do rozpatrzenia w 2024 r.;
- 22) Pomoc w formie dofinansowania zakupu czystorasowego buhaja rasy mięsnej w wieku powyżej 13 miesięcy, dla którego wystawiono świadectwo zootechniczne. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 2705 tys. zł, co stanowiło 67,6% planu po zmianach (4000 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana. Niższe wykonanie

planu wynikało z mniejszej liczby złożonych przez producentów rolnych wniosków o udzielenie pomocy za zakup buhaja, niż zakładano w Ocenie Skutków Regulacji do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2023 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa²⁶;

- 23) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli starty w 2023 r. w owocujących drzewach owocowych oraz dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 2559,3 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (2560 tys. zł). Koszty te były niższe o 93,2% od wykonania w 2023 r. (37 891,5 tys. zł);
- 24) Pomoc dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 2363,5 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (2364 tys. zł). Koszty te były niższe o 74,4% od wykonania w 2023 r. (9236,5 tys. zł). Niższe wykonanie planu w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. spowodowane było tym, że w 2024 r. zrealizowane zostały wnioski złożone w 2023 r. w formule *de minimis*, które nie mogły być rozpatrzone z uwagi na wyczerpanie w dniu 19 października 2023 r. krajowego limitu pomocy *de minimis* i zostały przesunięte do rozpatrzenia w 2024 r.;
- 25) Finansowanie zalesiania gruntów rolnych. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 1156,5 tys. zł, co stanowiło 96,4% planu po zmianach (1200 tys. zł). Koszty te były niższe o 95,2% od wykonania w 2023 r. (24 053,4 tys. zł). Niższa kwota pomocy wypłacona w 2024 r. w porównaniu do kwoty wypłaconej w 2023 r. wynikała z wygaśnięcia decyzji administracyjnych wydanych w 2004 r. ze względu na zakończenie dwudziestoletniego okresu stosowania wypłat ekwiwalentów za wyłączenie gruntu z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej;
- 26) Sfinansowanie kosztów podatku od towarów i usług organizacjom pozarządowym (będącym ostatecznymi odbiorcami wsparcia w ramach części nr 4 inwestycji A1.4.1 realizowanej w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności²⁷) zgodnie z art. 5a ustawy o ARiMR. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 1064 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (1064 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana;
- 27) Realizacja udzielonych poręczeń i gwarancji. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 70 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (70 tys. zł). W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana;
- 28) Pomoc finansowa oraz rekompensata III i IV raty podatku za 2024 r. dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody w wyniku wystąpienia w 2024 r. deszczu nawalnego lub powodzi. Na realizację tego zadania w 2024 r. poniesiono koszty w wysokości 9,5 tys. zł, a plan po zmianach wyniósł 54 000 tys. zł. Niska realizacja planu wynikała z późnego (pod koniec 2024 r.) uruchomienia tego programu pomocowego. W 2024 r. złożono łącznie 224 wnioski o pomoc, wydano trzy decyzje przyznające pomoc do powierzchni upraw, a na ich podstawie wypłacono kwotę 9,5 tys. zł. Pozostałe złożone wnioski były w trakcie

²⁶ Dz. U. poz. 2667.

²⁷ Dalej: KPO.

weryfikacji, a pomoc kontynuowano w 2025 r. W 2023 r. pomoc taka nie była udzielana.

(akta kontroli str. 1395-1502)

W Centrali Agencji w 2024 r. przeprowadzono 19 kontroli wewnętrznych (17 planowych i dwie doraźne), dotyczących głównie prawidłowości wykonywania zadań ARiMR oraz 22 audyty wewnętrzne dotyczące zadań zapewniających, sprawdzających i zleconych. Czynności sprawdzające w ramach przeprowadzonych zadań zapewniających obejmowały m.in. zadania dot. audytu procesu weryfikacji wniosków w ramach działania Tworzenie grup producentów i organizacji producentów PROW 2014–2020 (Działanie 9), kontroli administracyjnych obsługi wniosków oraz realizacji płatności w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”, jak i kontroli w zakresie Krajowego Programu Odbudowy, audytu działalności informacyjno-promocyjnej podejmowanej przez ARiMR, gdzie w ramach czynności sprawdzających potwierdzono opracowanie i wdrożenie procedur i instrukcji określających proces wyboru wykonawców, uregulowano procedury dotyczące organizacji konkursów oraz dokumentowania wyników tych konkursów, uczestnictwo w targach, wystawach, zamawianie i realizacja nagród i gadżetów promocyjnych, realizacji zamówień publicznych w zakresie śladu rewizyjnego wszystkich czynności, oraz audytu wniosków o przyznanie dopłaty z tytułu zużytego kwalifikowanego materiału siewnego.

W 2024 r. w Centrali ARiMR prowadzonych było 30 audytów i kontroli zewnętrznych, z tego:

- 1) 17 przeprowadzonych przez organy krajowe:
 - sześć przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (w tym cztery w toku),
 - sześć przez Ministerstwo Finansów (w toku),
 - cztery przez Najwyższą Izbę Kontroli,
 - jedną przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska,
- 2) 13 przeprowadzonych przez organy Unii Europejskiej:
 - siedem przez Europejski Trybunał Obrachunkowy (w toku),
 - sześć przez Komisję Europejską (w toku).

(akta kontroli str. 2503-2532, 2914-2926, 3677-3694)

W wyniku przeprowadzonego przez Krajową Administrację Skarbową audytu gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (dalej: EFRG) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (dalej: EFRROW) w ARiMR za rok budżetowy WPR od 16 października 2023 r. do 15 października 2024 r., organ certyfikujący wydał opinię „bez zastrzeżeń” dla EFRG i dla EFRROW w sprawie rocznych sprawozdań finansowych oraz „bez zastrzeżeń” w sprawie deklaracji zarządczej dla EFRG i dla EFRROW.

(akta kontroli str. 1179-1181)

W 2024 r. ARiMR realizowała ustawowe cele i zadania m.in. w oparciu o cele operacyjne ustalone zgodnie z zarządzeniem nr 110/2023 Prezesa ARiMR z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie kontroli zarządczej w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Kierujący komórkami organizacyjnymi Centrali ARiMR, w oparciu m.in. o informacje otrzymane od dyrektorów oddziałów regionalnych ARiMR oraz kierowników biur powiatowych, określili cele operacyjne na 2024 r. Na podstawie przekazanych informacji opracowano Wykaz celów operacyjnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na rok 2024, który został zatwierdzony przez Prezesa Agencji. Zgodnie z ww. zarządzeniem Prezesa ARiMR

kierujący komórkami organizacyjnymi Centrali ARiMR dokonali pomiaru celów operacyjnych wykorzystując „Metodykę wyznaczania i monitorowania celów i zadań oraz wyznaczania mierników”. Na podstawie przekazanych informacji przez dyrektorów komórek organizacyjnych Centrali ARiMR, Departament Analiz i Sprawozdawczości w ARiMR opracował zbiorczą „Informację o realizacji celów operacyjnych ARiMR za rok 2024”, a następnie przekazał Prezesowi ARiMR, który ją zatwierdził.

W związku z komunikatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 listopada 2022 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działów administracji rządowej – rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne i rybołówstwo²⁸, w którym m.in. określono sposób opracowania planu działalności Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ARiMR przekazała propozycje zadań i mierników do planu sporządzanego na rok 2024.

W 2024 r. ARiMR przekazała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwartalne raporty ze stopnia realizacji planu działalności Ministra, a w lutym 2025 r. roczny raport ze stopnia realizacji planu działalności Ministra za 2024 r. w zakresie realizowanych przez ARiMR ww. zadań i mierników.

(akta kontroli str. 803-829, 1239-1280, 3662-3676)

Na dzień 31 grudnia 2024 r. Agencja posiadała 100% zaangażowania kapitałowego w Agro Aplikacje sp. z o.o. Wartość nominalna udziałów Agencji w tej spółce wyniosła 32 035,5 tys. zł²⁹, a wartość kapitałów własnych – 24 945,2 tys. zł³⁰.

Na koniec 2024 r. ARiMR dokonała odpisu aktualizacyjnego kapitału zakładowego w kwocie 7090,3 tys. zł w związku ze stratą ww. spółki w wysokości 7090,3 tys. zł.

W 2024 r. Agencja udzieliła Agro Aplikacje sp. z o.o. dopłat do kapitału w kwocie 16 429,6 tys. zł, na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym spółki za pierwszy rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2023 r. (15 472,7 tys. zł) oraz na pokrycie zaległych zobowiązań spółki³¹ (956,8 tys. zł) o charakterze publicznoprawnym.

W 2024 r. Departament Audytu Wewnętrznego przeprowadził czynności doradcze w zakresie prawidłowości realizacji przez Agencję oraz Agro Aplikacje sp. z o.o. zadań w ramach powierzonych spółce usług informatycznych.

W notatce z 12 kwietnia 2024 r. odnośnie do nadzoru w zakresie wyniku finansowego spółki stwierdzono m.in., że Agencja nie posiada skutecznego mechanizmu ostrzegawczego przed niekorzystnym rozwojem sytuacji finansowej w Agro Aplikacje sp. z o.o. Prezes ARiMR wyjaśnił, że powyższe ustalenie audytu wewnętrznego „zostało zakwestionowane przez Zespół Nadzoru Właścicielskiego (...). Ustalenie (...) zostało skonstruowane w oparciu o porównanie prognozowanego w Planie rzeczowo-finansowym Spółki, zatwierdzonym uchwałą Rady Nadzorczej Nr 28/2023/RN z dnia 27 czerwca 2023 r., wyniku finansowego za okres od 17 października 2022 r. do 31 grudnia

²⁸ Dz. Urz. MRO poz. 70.

²⁹ Kapitał zakładowy wyniósł 30 970 tys. zł, a kapitał zapasowy 1065,5 tys. zł.

³⁰ Kapitał własny stanowi różnicę pomiędzy sumą kapitału zakładowego i zapasowego a stratą netto poniesioną przez Spółkę na 31 grudnia 2024 r.

³¹ Uchwała nr 2/12/2024 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki Agro Aplikacje w sprawie zobowiązania wspólnika do wniesienia dopłat do kapitału w łącznej kwocie 16 429,6 tys. zł na pokrycie straty wykazanej na koniec 2023 r. i zaległych zobowiązań powstałych w 2024 r.

2023 r. ze stratą wykazaną na koniec 2023 roku (która okazała się wyższa niż zakładana w Planie rzeczowo-finansowym z dnia 27 czerwca 2023 r.).”

W 2024 r. Agencja przeprowadziła również kontrolę doraźną w zakresie działań naprawczych w Agro Aplikacje sp. z o.o., zasad wynagradzania osób zatrudnionych w spółce, zarządzania procesem zakupów, gospodarowania majątkiem.

W raporcie z 13 grudnia 2024 r. sformułowane zostały wnioski i zalecenia wobec Agro Aplikacje sp. z o.o. Stwierdzono w dokumencie tym, że *głównym powodem ujemnego wyniku Spółki jest brak rozliczenia usług zrealizowanych w ramach umowy rozwojowej na rzecz ARiMR. Ponadto przedłużające się próby ustabilizowania sytuacji finansowej Spółki i niepewność dalszego zatrudnienia mogą spowodować odpływ wartościowych pracowników do organizacji o ustabilizowanej pozycji na rynku, oferujących pewniejszą perspektywę dalszego zatrudnienia, co może być również zagrożeniem dla terminowej realizacji zadań postawionych Spółce.*

Odnosnie do wyników kontroli Prezes wyjaśnił, że Agencja oczekuje na przedstawienie przez zarząd spółki harmonogramu zmian i działań naprawczych.

W 2024 r. świadczenie kompleksowej obsługi informatycznej Agencji przez Agro Aplikacje sp. z o.o. odbywało się w ramach zawartej pomiędzy tymi podmiotami umowy nr 8/DI/2023/2615 z 27 lutego 2023 r. i porozumienia z 23 grudnia 2024 r. stanowiącego załącznik nr 1 do tej umowy. Wydatki z tego tytułu w 2024 r. wyniosły 77 087,3 tys. zł, z tego na usługi utrzymaniowe wydatkowano 31 185,6 tys. zł, usługi rozwojowe (modyfikacje) – 37 320,2 tys. zł oraz na zlecenia operacyjne – 8581,5 tys. zł. Agencja, ze względu na nieterminową realizację przez spółkę 11 produktów, w 2024 r. naliczyła kary umowne w kwocie 806,6 tys. zł wraz z należnymi odsetkami w wysokości 1,2 tys. zł.

Prezes ARiMR wyjaśnił, że po zarejestrowaniu należności, każdorazowo Agencja wzywała spółkę do zapłaty należności, z kolei spółka wносиła zastrzeżenia do ustalonych w notach kar umownych. Ponadto wyjaśnił, że przyczyną niewyegzekwowania przez Agencję należności z tytułu naliczonych kar umownych od nieterminowego przekazywania produktów, jak i skuteczności egzekucji były m.in. rozbieżności interpretacyjne postanowień umowy dotyczące wyliczenia kar umownych (zasadności ich naliczania kar, limitu odpowiedzialności). Wyjaśnił również, że w związku z trwającym procesem uzgadniania wysokości kar, Departament Zarządzania Informatyką, 9 stycznia 2025 r. złożył wniosek do Departamentu Zarządzania Należnościami o czasowe wstrzymanie procedowania przekazanych not księgowych. Ponadto podał, że w ARiMR dokonano ponownej analizy dokumentacji stanowiącej podstawę ustalenia wysokości kar. Z kolei spółka miała przesłać dokumentację stanowiącą podstawę ponownego ustalenia wysokości kar umownych i wystawienia właściwych not korygujących. Do 1 kwietnia 2025 r. dokumentacja ta nie wpłynęła do ARiMR.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, niezależnie od powyższych wyjaśnień, intensyfikacji wymagają czynności zmierzające do wyegzekwowania należności Agencji z tytułu kar umownych.

(akta kontroli str. 1794-1798, 2324, 2352-2361, 2372-2422, 2429-2440, 2447-2490, 2540-2553, 2783-2792, 2874-2876, 2937-3000)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.5 Realizacja zadań agencji płatniczej

Opis stanu
faktycznego

Wydatki dokonywane ze środków budżetu środków europejskich, podlegające refundacji z budżetu Unii Europejskiej oraz ze środków budżetu państwa przeznaczone na współfinansowanie krajowe programów UE, nie były ujmowane w planie finansowym ARiMR, zgodnie z art. 21 ust. 4a ustawy o ARiMR.

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027³² Minister Finansów przyznał Agencji akredytację na realizację płatności w ramach programów WPR finansowanych z udziałem środków UE³³.

Poza planem finansowym, określonym w ustawie budżetowej na rok 2024, Agencja wydatkowała w 2024 r. łączną kwotę 28 373 393,3 tys. zł³⁴, tj. o 3 144 899,3 tys. zł (o 12,5%) więcej niż w 2023 r. (25 228 494 tys. zł), z tego 23 760 855 tys. zł, tj. o 3 423 914,9 tys. zł (o 16,8%) więcej niż w 2023 r. z budżetu środków europejskich i 4 612 538,3 tys. zł, tj. mniej o 279 015,6 tys. zł (o 5,7%) z budżetu państwa.

W 2024 r. w ramach I filaru Wspólnej Polityki Rolnej wydatkowano³⁵ 18 098 403,4 tys. zł, tj. o 2 900 195,4 tys. zł (19,1%) więcej niż w 2023 r. (15 198 208 tys. zł), z tego: 16 927 193,7 tys. zł z budżetu środków europejskich (wydatki refundowane z EFRG były wyższe o 3 131 812,7 tys. zł niż w 2023 r. – 13 795 381 tys. zł) oraz 1 171 209,7 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie krajowe (wydatki z budżetu państwa były wyższe o 231 617,3 tys. zł niż w 2023 r. – 1 402 827 tys. zł), z tego na:

- płatności bezpośrednie – 16 605 934,4 tys. zł, w tym na:
 - podstawowe wsparcie dochodu do celów zrównoważoności – 6 254 663,8 tys. zł,
 - ekoschematy – 5 923 138,7 tys. zł,
 - wsparcie dochodów związane z produkcją – 2 173 681 tys. zł,
 - uzupełniające, redystrybucyjne wsparcie dochodu do celów zrównoważoności – 1 530 501,3 tys. zł;
- działania związane z interwencją na rynkach produktów rolnych – 784 178 tys. zł, z tego na:
 - nadzwyczajną pomoc dostosowawczą dla zboża i nasion oleistych oraz wina – 473 757,6 tys. zł,
 - programy dla szkół w zakresie dostarczania dzieciom owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych – 256 197,4 tys. zł,
 - wspieranie sektora produktów pszczelich – 39 382,3 tys. zł,
 - działania promocyjne – 14 840,7 tys. zł;
- uzupełniające płatności obszarowe (UPO) – 687 405 tys. zł;
- wspólną organizację rynku owoców i warzyw – 20 886 tys. zł.

(akta kontroli str. 1509-1511)

³² Dz. U. poz. 332.

³³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 maja 2023 r. w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. poz. 881).

³⁴ Kwoty wydatkowane na realizację programów finansowanych z udziałem środków UE zaprezentowane zostały w wartościach brutto, uwzględniających wszystkie źródła finansowania, tj. budżet państwa, budżet środków europejskich, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego i lokalnego, inne środki publiczne oraz płatności w formie kompensat i sankcji wieloletnich.

³⁵ Dane o realizacji wydatków na WPR zaprezentowano na podstawie sprawozdań ARiMR sporządzonych zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej (Dz. U. poz. 2235).

Prezes ARiMR wyjaśnił m.in., że *Wydatki w 2024 roku wzrosły w porównaniu do 2023 roku w ramach I filaru Wspólnej Polityki Rolnej, finansowanego z funduszu EFRG, który obejmuje środki z budżetu Unii Europejskiej, głównie ze względu na poziom realizacji zaliczek na poczet płatności bezpośrednich. W myśl przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 października 2023 r. w sprawie wypłaty zaliczek za 2023 r. z tytułu niektórych rodzajów pomocy w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (...), w ramach kampanii 2023 nie były realizowane zaliczki dotyczące ekoschematów obszarowych w ramach płatności bezpośrednich. Tym samym płatności w ramach ekoschematów były realizowane dopiero w roku 2024 (...). W przypadku środków z budżetu państwa w 2024 roku wydatkowano niższą kwotę w porównaniu do 2023 roku głównie ze względu na dodatkowe działania, które były realizowane w 2023 roku natomiast nie miały kontynuacji w roku 2024. Należy tutaj wskazać działanie „Środek nadzwyczajny - zboża i nasiona oleiste” który był finansowany w głównej mierze ze środków krajowych 486 820 tys. zł.*

(akta kontroli str. 966-971)

W ramach PROW 2014–2020 (II filar WPR) w 2024 r. złożonych zostało 57 509 wniosków o przyznanie pomocy, zawarto umowy i wydano decyzje w liczbie 638 449 sztuk oraz zrealizowano 936 234 płatności na kwotę 7 497 163,4 tys. zł, z tego 5 012 454,2 tys. zł z budżetu środków europejskich, tj. mniej o 1 051 701,6 tys. zł niż w 2023 r. (6 064 155,8 tys. zł) oraz 2 484 709,2 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie ze środków krajowych, tj. wydatkowano mniej o 847 251,8 tys. zł niż w 2023 r. (3 331 961 tys. zł).

W ramach PROW 2014–2020 wykorzystanie limitu środków EFFROW na 2021 r. zgodnie z zasadą n+3³⁶ w wysokości 1 557 316,9 tys. euro zostało zrealizowane w 100%, natomiast płatności w kwocie 692 480 tys. euro zrealizowane ponad wymagany limit i stanowiły wydatki na poczet wykorzystania limitu środków EFRROW na rok 2022.

(akta kontroli str. 703, 855-861, 1513-1516)

Prezes ARiMR wyjaśnił m.in., że (...) *W ramach PROW 2014–2020 wydatki w 2024 roku w porównaniu do 2023 roku zmalały m.in. ze względu na zmianę źródła finansowania Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW). W kampanii 2024 realizacja płatności ONW, odbywa się ze środków PS WPR 2023–2027, a w kampanii 2023 ze środków z budżetu PROW 2014–2020. Należy zaznaczyć, iż kwota wypłat w ramach kampanii 2023 roku wyniosła około 1,4 mld zł, z czego 80% wypłacono w roku kalendarzowym złożenia wniosków, w ramach płatności zaliczkowych i końcowych, do 31.12.2023 roku.*

(akta kontroli str. 966-975)

W ramach Planu Strategicznego – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PS EFRROW 2023–2027) złożonych zostało 852 879 wniosków o przyznanie pomocy, zawarto umowy i wydano decyzje w liczbie 304 053 sztuk, zrealizowano płatności na kwotę 2 485 920,4 tys. zł, z tego 1 605 913,9 tys. zł ze środków budżetu środków europejskich oraz 880 006,5 tys. zł ze środków budżetu państwa, jako współfinansowanie krajowe.

(dowód akta kontroli str. 855-861, 1505, 1509-1511)

Ponadto, w 2024 r. wydatkowano:

- 176 590,5 tys. zł, z tego 134 572,3 tys. zł z budżetu środków europejskich (wydatki refundowane z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego)

³⁶ Zgodnie z zasadą n+3 Komisja Europejska automatycznie anuluje część zobowiązania budżetowego, która nie zostanie wykorzystana do końca trzeciego roku następującego po roku, w którym podjęto zobowiązanie budżetowe.

w ramach Programu Operacyjnego „Rybacktwo i Morze” na lata 2014–2020 (dalej: PO RYBY 2014–2020) oraz

- 115 315,6 tys. zł, z tego 80 720,9 tys. zł z budżetu środków europejskich (wydatki refundowane z Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybacktwoa na lata 2021–2027 (dalej: FER 2021–2027).

(akta kontroli 428, 706, 737, 855-859)

Szczegółowym badaniem objęto 30 płatności zrealizowanych przez ARiMR w ramach budżetu środków europejskich w łącznej kwocie 223 625,9 tys. zł, tj. 0,9% łącznej kwoty wydatków z budżetu środków europejskich zrealizowanych przez Agencję w 2024 r., w ramach WPR, PS WPR, PROW 2014–2020, PS EFRROW 2023–2027, PO RYBY 2014–2020 i FER 2021–2027, tj. 23 760 855 tys. zł.

Doboru próby dokonano na podstawie wygenerowanych z systemu księgowego zapisów dotyczących zrealizowanych przez Agencję wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich z wyżej wymienionych tytułów. Dobór próby był celowy, wybrano po pięć najwyższych wydatków poniesionych w ramach ww. programów, z budżetu środków europejskich, które nie podlegały dotychczas innym kontrolom lub audytom³⁷. Wybrane do badania wydatki w ramach WPR stanowiły łączną kwotę 10 111 tys. zł, tj. 3,2% wszystkich zrealizowanych w 2024 r. wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu, w ramach PS WPR stanowiły łączną kwotę 27 587,6 tys. zł, tj. 0,2% wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu, w ramach PROW 2014–2020 stanowiły łączną kwotę 99 971,2 tys. zł, tj. 2% wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu, w ramach PS EFRROW 2023–2027 stanowiły łączną kwotę 18 565,2 tys. zł, tj. 1,2% wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu, w ramach PO Ryby 2014–2020 stanowiły łączną kwotę 53 858,4 tys. zł, tj. 40% wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu i w ramach FER 2021–2027 stanowiły łączną kwotę 13 532,4 tys. zł, tj. 16,8% wszystkich zrealizowanych w 2024 r. wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu.

Płatności podlegające finansowaniu z budżetu Unii Europejskiej dokonywane były prawidłowo. Ich realizacja następowała – w przypadku środków na realizację WPR zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej³⁸, w przypadku środków na realizację PS WPR na lata 2023–2027 zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027³⁹, a w przypadku środków na PO RYBY 2014–2020 i FER 2021–2027 – zgodnie z art. 188 ufp. Ponadto zbadane płatności dokonywane były również zgodnie z procedurami wewnętrznymi Agencji.

(akta kontroli str. 884-914)

Na koniec 2024 r. należności brutto ARiMR z tytułu realizacji zadań w ramach programów finansowanych z udziałem środków UE wyniosły 2 531 559 tys. zł i były wyższe o 159 747 tys. zł (o 6,7%) w porównaniu do stanu na koniec 2023 r. (2 371 812 tys. zł).

³⁷ Jeśli wśród wybranych wydatków znalazły się takie, które były już kontrolowane lub audytowane – zostały pominięte i wybrany został kolejny najwyższy wydatek.

³⁸ Dz. U. poz. 2235.

³⁹ Dz. U. poz. 1171.

Należności brutto na koniec 2024 r. obejmowały m.in. należności:

- WPR – 2 051 528,5 tys. zł i wzrosły o 6,6% w stosunku do stanu na koniec 2023 r. (1 925 437,1 tys. zł), w tym:
 - I filar WPR (środki EFRG) – 1 596 761,2 tys. zł (1 529 975,2 tys. zł w 2023 r., co oznaczało wzrost o 4,4%);
 - PROW 2014–2020 – 196 728,7 tys. zł (137 968,6 tys. zł w 2023 r., co oznaczało wzrost o 42,6%);
- PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013 – 307 887,4 tys. zł (293 164,7 tys. zł w 2023 r., co oznaczało wzrost o 5%).

Na koniec 2024 r. Agencja dokonała odpisów aktualizujących należności ogółem w kwocie 2 328 087,3 tys. zł. Po uwzględnieniu tych odpisów, stan należności netto z ww. tytułów na 31 grudnia 2024 r. wyniósł łącznie 203 471,7 tys. zł.

Dyrektor Departamentu Zarządzania Należnościami wyjaśniła m.in., że na wzrost należności w ramach PROW 2014–2020 o 42,6% miało wpływ zarejestrowanie w Księdze Dłużników m.in. dziewięciu spraw z przedziału powyżej 500 tys. zł, na łączną kwotę 11 538,2 tys. zł oraz 319 spraw z przedziału 100-499 tys. zł na łączną kwotę 49 422 tys. zł oraz naliczanie odsetek od należności pozostających do spłaty.

(akta kontroli str. 866-883)

W 2024 r. Agencja umorzyła należności z tytułu WPR wynikające z 41 decyzji i postanowień sądów w ramach postępowań upadłościowych na łączną kwotę 1114,4 tys. zł.

W 2024 r. Agencja zastosowała ulgi w spłacie należności w postaci rozłożenia spłaty należności na raty lub odroczenia terminu płatności w ramach 577 decyzji na łączną kwotę 4029,6 tys. zł, w tym: z tytułu należności WPR – rozłożonych na raty lub z odroczonym terminem płatności – 562 decyzje na łączną kwotę 33 248 tys. zł, z tytułu należności w ramach SPO „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004–2006” – rozłożonych na raty lub z odroczonym terminem płatności – dwie decyzje na łączną kwotę 160,8 tys. zł, z tytułu należności w ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” – dwie decyzje na łączną kwotę 146,5 tys. zł, z tytułu należności w ramach PO RYBY 2014–2020 – 11 decyzji na łączną kwotę 3722,2 tys. zł.

Dyrektor Departamentu Zarządzania Należnościami wyjaśniła, że *Departament Zarządzania Należnościami ARiMR na bieżąco wprowadza nowe instrumenty monitorujące proces odzyskiwania należności oraz aktualizuje wewnętrzne książki procedur zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, jak również w zakresie wdrożenia zaleceń i rekomendacji wydanych przez organy kontrolne i audytowe. Ponadto DZN ARiMR cyklicznie, nie rzadziej niż dwa razy w miesiącu, sporządza zestawienie aktywnych spraw windykacyjnych, które przekazywane jest do komórek organizacyjnych ARiMR odpowiedzialnych zarówno za proces rejestracji należności w Księdze Dłużników, jak również za prowadzenie postępowań w tych sprawach. Zestawienie zawierające informacje o zdarzeniach windykacyjnych, zaewidencjonowanych na sprawach w Księdze Dłużników, sporządzane jest w celu bieżącego monitoringu należności oraz analizy spraw m.in. pod kątem konieczności wystawienia tytułów wykonawczych w sprawie, kierowania pism do urzędów skarbowych w zakresie prowadzonych postępowań egzekucyjnych oraz podejmowania innych czynności w sprawie mających na celu odzyskanie należności, jak również zapobieganie przed ich przedawnieniem z winy ARiMR (...).*

(akta kontroli str. 1174-1178)

Kwota zobowiązań z tytułu realizacji programów z udziałem środków UE na koniec 2024 r. wyniosła łącznie 1 261 554,3 tys. zł i była wyższa o 1 117 275,5 tys. zł, tj. o 874,4%, od zobowiązań na 31 grudnia 2023 r. (144 278,8 tys. zł). Wzrost zobowiązań dotyczył w szczególności środków EFRG i PROW 2014–2020 i wynikał głównie ze znaczącej liczby dowodów źródłowych, które wpłynęły do Departamentu Księgowości w ARiMR w miesiącu grudniu 2024 r., zostały zaksięgowane, ale nie wszystkie zostały zapłacone na dzień 31 grudnia 2024 r. Płatności pozostające do realizacji na dzień 31 grudnia 2024 r. były realizowane w styczniu 2025 r.

Wszystkie zobowiązania Agencji z tytułu programów realizowanych z udziałem środków UE były zobowiązaniami krótkoterminowymi i nie były wymagalne.

(akta kontroli str. 866-883)

W 2024 r. Agencja przekazała:

- ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych i ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi – raporty sporządzane na potrzeby sprawozdawczości krajowej o zrealizowanych płatnościach w ramach WPR w danym miesiącu oraz narastająco od początku roku kalendarzowego, z podziałem na finansowanie i współfinansowanie, w tym podatek od towarów i usług – VAT, oraz z podziałem na środki EFRG i EFRROW, tj. miesięczne sprawozdania z realizacji wydatków na wspólną politykę rolną – sporządzone zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej i miesięczne sprawozdania o wysokości środków odzyskanych w ramach wspólnej polityki rolnej – zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 1 ww. rozporządzenia;
- ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi – roczne rozliczenie środków otrzymanych i wydatkowanych na finansowanie i współfinansowanie, zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej;
- ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych – raporty sporządzane na potrzeby sprawozdawczości krajowej dotyczące Planu strategicznego dla WPR na lata 2023–2027 z podziałem na finansowanie i współfinansowanie, oraz z podziałem na środki EFRG i EFRROW, tj.:
 - miesięczne sprawozdania z realizacji wydatków w ramach Planu strategicznego dla WPR na lata 2023–2027 zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027;
 - miesięczne sprawozdania o wysokości środków odzyskanych w ramach Planu strategicznego dla WPR na lata 2023–2027 – zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 ww. rozporządzenia z dnia 16 czerwca 2023 r.;
 - roczne rozliczenie środków otrzymanych i wydatkowanych w ramach Planu strategicznego dla WPR na lata 2023–2027 – zgodnie z § 9 ust. 2 ww. rozporządzenia z dnia 16 czerwca 2023 r.
 - roczne zestawienia wydatków budżetu państwa oraz wydatków budżetu środków europejskich, w podziale na środki przekazane: jednostkom samorządu terytorialnego i ich jednostkom organizacyjnym, pozostałym jednostkom sektora finansów publicznych oraz beneficjentom nienależącym do sektora finansów publicznych, z uwzględnieniem odpowiedniej klasyfikacji budżetowej w ramach WPR – zgodnie z § 13 ust. 6 rozporządzenia z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej oraz w ramach Planu strategicznego dla WPR na lata 2023–2027, w zakresie EFRG i EFRROW – zgodnie z § 9 ust. 3 rozporządzenia z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027;

- Ministrowi Finansów kwartalne informacje, o których mowa w § 2 oraz dane z § 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 kwietnia 2023 r. w sprawie współpracy w ramach sprawowania stałego nadzoru nad agencją płatniczą w zakresie ciągłości spełniania kryteriów akredytacji⁴⁰.
(akta kontroli str. 915-965, 1179-1189, 1503)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.6 Efekty rzeczowe prowadzonej działalności

Opis stanu
faktycznego

Zrealizowane zadania w zakresie pomocy krajowej finansowane z dotacji celowej i z Funduszu Pomocy obejmowały:

- 1) Pomoc dla producentów zbóż, którym zagraża utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy. Pomocy udzielono 184 323 beneficjentom;
- 2) Pomoc finansowa dla producenta rolnego na szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2023 r. niekorzystnych warunków atmosferycznych. Z pomocy skorzystało 126 356 beneficjentów;
- 3) Dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w § 13zv rozporządzenia w sprawie zadań ARiMR. W ramach tej pomocy przyznano dopłaty do 43 977 kredytów;
- 4) Pomoc dla producentów kukurydzy. Pomocy udzielono 168 317 beneficjentom;
- 5) Finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świny lub konie. Do dofinansowania przedstawiono 2 303 706 zwierząt gospodarskich, z pomocy skorzystało 101 514 beneficjentów;
- 6) Pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody z tytułu niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w 2024 r. Z pomocy skorzystało 11 254 beneficjentów;
- 7) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i częściowa spłata kapitału kredytów. W ramach tej pomocy przyznano dopłaty do 732 kredytów;
- 8) Pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich. Pomocy udzielono 16 879 beneficjentom;
- 9) Dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych. W ramach tej pomocy przyznano dopłaty do 191 udzielonych kredytów;
- 10) Pomoc finansowa w ramach refundacji wydatków poniesionych przez producentów świń na dostosowanie gospodarstw do wymogów utrzymywania świń – bioasekuracja. Z pomocy skorzystało 6851 beneficjentów;
- 11) Dopłaty krajowe do materiału siewnego. W ramach tej pomocy wydano 83 158 decyzji.
- 12) Pomoc dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół. Z pomocy skorzystało 44 233 beneficjentów;
- 13) Pomoc dla kół gospodyń wiejskich – bon frekwencyjny. Pomocy udzielono 13 142 beneficjentom.

⁴⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 664.

- 14) Pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody spowodowane wystąpieniem stanu klęski powodzi we wrześniu 2024 r. Z pomocy skorzystało 1965 beneficjentów.
- 15) Pomoc stanowiącą równowartość kwoty III i IV raty podatku rolnego za 2024 r. dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w uprawach rolnych w 2024 r. w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. Pomocy udzielono 18 373 beneficjentom;
- 16) Pomoc finansowa dla producenta rolnego na sfinansowanie nieuregulowanych zobowiązań cywilnoprawnych – nieoprocentowana pożyczka dla producentów świń. Pomocy udzielono 49 beneficjentom;
- 17) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód. Dopłaty przyznano do 3265 udzielonych kredytów;
- 18) Pomoc finansowa dla producentów świń w związku z zakazem utrzymywania lub wprowadzania do gospodarstwa świń. Pomocy udzielono 581 beneficjentom;
- 19) Pomoc finansowa dla właściciela albo współwłaściciela statku rybackiego na rozpoczęcie nowej działalności gospodarczej. Z pomocy skorzystało 36 beneficjentów;
- 20) Finansowanie zobowiązań z tytułu programów pomocowych realizowanych przez Agencję w latach ubiegłych. Z pomocy skorzystało 206 beneficjentów;
- 21) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Pomocy udzielono 982 beneficjentom;
- 22) Pomoc w formie dofinansowania zakupu czystorasowego buhaja rasy mięsnej w wieku powyżej 13 miesięcy, dla którego wystawiono świadectwo zootechniczne. Z pomocy skorzystało 497 beneficjentów;
- 23) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących drzewach owocowych oraz dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Pomocy udzielono 1076 beneficjentom;
- 24) Pomoc dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Z pomocy skorzystało 618 beneficjentów;
- 25) Finansowanie zalesiania gruntów rolnych. Zalesianiem objęto 688,23 ha;
- 26) Sfinansowanie kosztów podatku od towarów i usług organizacjom pozarządowym (będącym ostatecznymi odbiorcami wsparcia w ramach części nr 4 inwestycji A1.4.1 KPO) zgodnie z art. 5a ustawy o ARiMR. Pomoc udzielona została 4 beneficjentom;
- 27) Realizacja udzielonych poręczeń i gwarancji. Zrealizowano dwa wezwania do zapłaty z tytułu poręczeń spłaty kredytów studenckich;
- 28) Wydano trzy decyzje w zakresie pomocy finansowej oraz rekompensaty III i IV raty podatku za 2024 r. dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody w wyniku wystąpienia w 2024 r. deszczu nawalnego lub powodzi.

(akta kontroli str. 979-985, 1397-1502)

Zrealizowany zakres rzeczowy wydatków majątkowych obejmował m.in.:

- budowę i rozbudowę systemów IT ARiMR; z zaplanowanych wydatków w kwocie 218 000 tys. zł wydatkowano 217 995,4 tys. zł, co stanowiło blisko 100% planu po zmianach,

- zakup sprzętu informatycznego i biurowego; z zaplanowanych wydatków w kwocie 19 638 tys. zł, wydatkowano 19 637 tys. zł, co stanowiło blisko 100% planu po zmianach,
- zakup oprogramowania⁴¹; z zaplanowanych wydatków w kwocie 3490 tys. zł, wykonanie wyniosło 3489,6 tys. zł, co stanowiło blisko 100% planu po zmianach,
- budowę i aktualizację Systemu Identyfikacji Działek Rolnych – LPIS; z zaplanowanych wydatków w kwocie 11 590 tys. zł, wykonanie wyniosło 11 465,5 tys. zł, co stanowiło 98,9% planu po zmianach;
- zakup środków transportu, z zaplanowanych wydatków w kwocie 4600 tys. zł wydatkowano 4521,6 tys. zł, co stanowiło 100 % planu po zmianach; w ramach powyższej pozycji kupiono 38 samochodów, w tym 25 samochodów na potrzeby realizacji kontroli na miejscu, dziewięć samochodów na potrzeby obsługi Biur Oddziałów Regionalnych, a także cztery samochody na potrzeby Centrali ARiMR;
- przebudowę lokali; z zaplanowanych wydatków w kwocie 889 tys. zł wydatkowano 845,1 tys. zł, co stanowiło 95,1% planu po zmianach; w ramach powyższej pozycji w jednostkach terenowych ARiMR m.in. zmodernizowano toalety i łazienki, wykonano nowe przyłącza sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej, zmodernizowano instalację centralnego ogrzewania a także poprawiono dostępność architektoniczną dla osób ze szczególnymi potrzebami w sześciu budynkach biur powiatowych; niepełna realizacja wydatków wynikała z oszczędności uzyskanych w wyniku wyboru najkorzystniejszych ofert.

(akta kontroli str. 1992-2000)

W 2024 r. w ARiMR obsługiwane były wnioski o przyznanie płatności w ramach systemu wsparcia bezpośredniego z dwóch kampanii: 2023 r. i 2024 r. Każdego roku o przyznanie płatności bezpośrednich ubiegało się ponad 1,2 mln rolników. Średnia kwota dopłat bezpośrednich przypadająca na beneficjenta w 2024 r. wyniosła 13,9 tys. zł.

W roku kalendarzowym 2024 naliczono płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego dla kampanii 2023 r. do interwencji:

- podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności – 12 026,7 tys. ha,
- płatność redystrybucyjna – 8 163,2 tys. ha,
- płatność dla młodych rolników – 727,7 tys. ha,
- płatność do bydła, krów, owiec i kóz – łącznie 3 840 080 sztuk,
- płatność do roślin strączkowych na nasiona, pastewnych i chmielu – łącznie 494,2 tys. ha,
- płatność do ziemniaków skrobiowych i buraków cukrowych – łącznie 279,1 tys. ha,
- płatność do pomidorów i truskawek – łącznie 26,5 tys. ha,
- płatność do lnu i konopi włóknistych – łącznie 3,7 tys. ha,
- płatność niezwiązana do tytoniu – łącznie 24 131,1 tys. ha,
- uzupełniająca płatność podstawowa – 8 453,5 tys. ha,
- płatność dla małych gospodarstw – 285 tys. ha,
- płatności w ramach ekoschematów obszarowych (rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi, obszary z roślinami miododajnym,

⁴¹ Licencja do backupu środowiska Data Center, oprogramowanie do zarządzania hasłami użytkowników końcowych, licencje Microsoft SQL Server 2022 Standard, oprogramowanie do zarządzania do zakupionych serwerów, licencje oprogramowania FME Form.

- integrowana produkcja roślin, biologiczna ochrona upraw, retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych) – 10 754,9 tys. ha,
- płatności w ramach ekoschematów zwierzęcych (dobrostan loch, tuczników, krów, opasów, owiec, kur, kurcząt, indyków i koni) – 9 353 543 sztuki.
- Ilości hektarów i sztuk zwierząt, dla których wypłacono zaliczki w okresie od 16 października do 30 listopada 2024 r.:
- podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności – 11 893,7 tys. ha,
 - płatność redystrybucyjna – 8 586,4 tys. ha,
 - płatność dla młodych rolników – 523,5 tys. ha,
 - płatność do bydła, krów, owiec i kóz – łącznie 3 449 309 sztuk,
 - płatność do roślin strączkowych na nasiona, pastewnych i chmielu – łącznie 582,5 tys. ha,
 - płatność do ziemniaków skrobiowych i buraków cukrowych – łącznie 248,5 tys. ha,
 - płatność do pomidorów i truskawek – łącznie 30 tys. ha,
 - płatność do lnu i konopi włóknistych – łącznie 2,6 tys. ha,
 - płatność niezwiązana do tytoniu – łącznie 24 479,4 tys. ha,
 - uzupełniająca płatność podstawowa – 8 738,5 tys. ha,
 - płatność dla małych gospodarstw – 549,7 tys. ha,
 - płatności w ramach ekoschematów obszarowych (rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi, obszary z roślinami miododajnym, integrowana produkcja roślin, biologiczna ochrona upraw, retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych, grunty wyłączone z produkcji) – 10 291,5 tys. ha.

(akta kontroli str. 695-696)

W okresie od 16 października do 30 listopada 2024 r. Agencja wypłaciła zaliczki na poczet płatności bezpośrednich⁴² w łącznej kwocie 8874 tys. zł, które otrzymało 1154 tys. beneficjentów, co stanowiło 95,5% rolników składających wnioski o te płatności.

(akta kontroli str. 1517)

W ramach PROW 2014–2020 od początku uruchomienia Programu do dnia 31 grudnia 2024 r. złożono 8 793 221 wniosków o przyznanie pomocy finansowej, w tym w 2024 r. 57 509 wniosków (0,7% ogólnej liczby złożonych wniosków w ramach Programu).

Do końca okresu sprawozdawczego zawarto/wydano 8 392 510 umów lub decyzji. Najwięcej operacji (83,4%) zatwierdzono w ramach działania *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami*.

Najwyższe kwoty zostały przeznaczone na realizację płatności w ramach działań: *Inwestycje w środki trwałe* (18% kwoty zrealizowanych płatności w ramach Programu), *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami* (17,9%), *Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej* (17,5%), *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne* (12,1%) oraz *Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich* (10% kwoty zrealizowanych płatności w ramach Programu).

- W ramach działania *Inwestycje w środki trwałe* realizowano trzy poddziałania, z których najwyższe środki zrealizowano na *Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych*; w ramach tego poddziałania realizowano płatności

⁴² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 października 2024 r. w sprawie wypłaty zaliczek za 2024 r. z tytułu niektórych rodzajów pomocy w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 1518).

na trzy typy operacji, z których najwyższe kwoty wydatkowano na typ operacji: *Modernizacja gospodarstw rolnych*, w ramach którego do końca 2024 r. zakończono realizację 45 142 operacji; w ramach zakończonych operacji beneficjenci zakupili 156 134 sztuki sprzętu ruchomego, w tym m.in.:

- 32 598 sztuk narzędzi i maszyn do uprawy gleby,
- 21 766 sztuk maszyn do nawożenia,
- 14 960 sztuk ciągników rolniczych,
- 12 801 sztuk maszyn i urządzeń do siewu i sadzenia,
- 11 288 sztuk przyczep transportowych,
- 8837 sztuk maszyn do zbioru (wyłączając kombajny zbożowe),

ponadto beneficjenci wybudowali lub zmodernizowali m.in.:

- 10 997 budynków produkcyjnych (głównie obór i magazynów paszowych),
- 1153,5 tys. m² placów manewrowych,
- 576,3 tys. m² powierzchni wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów służących do przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie,
- 146,8 tys. m³ zbiorników na gnojówkę i gnojownicę,
- 55 tys. m² płyt obornikowych,
- 10,2 km dróg dojazdowych,
- 3119 ha powierzchni nowo nawadnianego obszaru.

Beneficjenci założyli 6,56 tys. ha sadów lub plantacji krzewów owocowych, gatunków owocujących efektywnie dłużej niż pięć lat.

- W ramach działania *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami* do końca 2024 r. wsparciem objętych zostało 9 650 813 ha fizycznych użytków rolnych.
- W ramach działania *Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej* realizowano pięć poddziałań, z których najwyższe środki zrealizowano na poddziałanie *Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej*, typ operacji: *Restrukturyzacja małych gospodarstw*; do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności związane z dofinansowaniem 73 691 operacji na rzecz 44 295 beneficjentów.
- W ramach *Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego* realizowano dwa poddziałania; zdecydowana większość zrealizowanych płatności, tj. 92% została przekazana gospodarstwom w ramach poddziałania *Płatności z tytułu zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych*; wsparciem objęta została:
 - powierzchnia wynosząca 2 414 066 ha użytków rolnych,
 - 125 792 sztuk zwierząt w gospodarstwach;
- W ramach działania *Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich* realizowano trzy poddziałania, z których najwyższe środki zrealizowano na poddziałanie *Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii*; w ramach tego poddziałania realizowano płatności na dwa typy operacji, z których najwyższe kwoty wydatkowano na typ operacji: *Gospodarka wodno-ściekowa*; do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności związane z dofinansowaniem 2067 operacji i zakończono realizację 1893 operacji; w ramach zakończonych operacji wybudowano lub wyremontowano m.in.:
 - 20 210 przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - 4176 km systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych,
 - 2933 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę,
 - 483 stacje uzdatniania wody,
 - 284 oczyszczalni ścieków,

- 249 ujęć wody,
- 42 instalacje do osadów ściekowych.

(akta kontroli str. 1513-1516)

W odniesieniu do realizacji efektów rzeczowych w zakresie PS WPR 2023–2027 osiągnięto m.in.:

- w ramach interwencji *Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF* – podpisano umowy na budowę lub zakup m.in.:
 - 463 spichlerzy, elewatorów, silosów zbożowych,
 - 33 097 mb ogrodzeń, płotów w tym ogrodzeń pastwisk,
 - 183 maszyn i urządzeń do zapewnienia czystości i bezpieczeństwa w gospodarstwie,
 - 10 stodół - budynków magazynowych do przechowywania produktów rolnych,
 - 69 silosów paszowych i budynków magazynowych.
- w ramach interwencji *Rozwój małych gospodarstw* – podpisano łącznie 18 794 umowy, w których m.in. zaplanowano realizację zakupu/inwestycji:
 - ciągników rolniczych i innych pojazdów – 2056 umów,
 - maszyn do załadunku/rozładunku i transportu – 2841 umów,
 - inwestycji budowlanych związanych z budynkami lub budowlami (np. obory, chlewnie, stajnie, owczarnie, kurniki, stodoły, spichlerze, elewatory, silosy zbożowe, paszarnie, magazyny oczyszczania i suszenia nasion, płyty obornikowe, szklarnie, tunele foliowe, ogrodzone wybiegi dla zwierząt, itp.) – 939 umów,
 - maszyn do zbioru ziemiopłodów – 2309 umów,
 - narzędzi i maszyn do uprawy roli – 3041 umów.
- w ramach interwencji *Premie dla młodych rolników* – podpisano łącznie 7086 umów, w których m.in. zaplanowano zakup:
 - użytków rolnych (np. zakup gruntów ornych, gruntów pod sadami, łąk, pastwisk, itp.) – 1678 umów,
 - ciągników rolniczych i innych pojazdów – 759 umów,
 - maszyn do zbioru ziemiopłodów – 810 umów,
 - maszyn do załadunku/rozładunku i transportu – 621 umów,
 - maszyn do siewu i sadzenia – 680 umów.
- w ramach interwencji *Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie odnawialnych źródeł energii i poprawy efektywności energetycznej* podpisano umowy m.in. na:
 - docieplenie 2924 m² ścian zewnętrznych w kurnikach,
 - zakup 6 kompletów mikroinstalacji fotowoltaicznych
 - docieplenie 1190 m² dachu lub stropu w chlewniach,
 - zakup 7 sztuk magazynów energii elektrycznej,
 - zakup 227 kompletów systemów energooszczędnego oświetlenia w technologii LED do budynków inwentarskich.

(akta kontroli str. 1513-1516)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego w 2024 r. przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz realizację zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej.

Agencja dokonywała prawidłowo zmian planu finansowego. Badanie próby należności przeterminowanych oraz wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego nie wykazało nieprawidłowości. W 2024 r. prawidłowo gospodarowano wolnymi środkami. W wyniku szczegółowej kontroli próby zrealizowanych wydatków na zadania finansowane z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej nie stwierdzono nieprawidłowości. Stwierdzona

nieprawidłowość polegała na nierzetelnie zawartej umowie o współpracy z 30 września 2024 r. dotyczącej usługi konsultingu i doradztwa. Nieprawidłowość nie miała wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Sprawozdawczość

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania przez ARiMR następujących sprawozdań:

- z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2024 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za grudzień 2024 r.;
- z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2024 r.;
- z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2024 r. (Rb-BZ2);
- o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2024 r. (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: sprawozdawczości budżetowej, sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych, a także sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁴³.

(akta kontroli str. 1854-1955)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe roczne, miesięczne i za IV kwartał 2024 r. oraz sprawozdanie w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2024 r. Sprawozdania sporządzane były prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

V. Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek.

Wniosek

Rzetelne zawieranie umów na usługi doradcze i eksperckie.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w formie dokumentu elektronicznego.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁴⁴ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

⁴³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 454), rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 652), rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1731).

⁴⁴ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki

pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 18 kwietnia 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Dyrektor
Rafał Ostrowski
/-/

Kontrolerzy
Izabela Piotrowska
Główny specjalista kp.
/-/

Artur Witek
Główny specjalista kp.
/-/

Piotr Mach
Starszy inspektor kp.
/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Dyrektor
Rafał Ostrowski
/-/

podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

Na podstawie art. 35c ust. 1 ustawy o NIK w tekście wystąpienia pokontrolnego z dnia 18 kwietnia 2025 r., znak sprawy: KRR.410.1.3.2025, numer i tytuł kontroli: P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. Wykonanie planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, realizacja zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej kierowanego do Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dokonano sprostowania oczywistych omyłek pisarskich i rachunkowych poprzez:

1. skreślenie na str. 8 w wierszu 17 od dołu treści „7131,9 tys. zł” oraz zastąpienie w wierszu 14 od dołu wyrazu „publicznoprawnych” wyrazem „publicznoprawnym”;
2. zastąpienie na str. 10 w szóstym i siódmym wierszu od dołu, treści „(2022 r. w porównaniu do 2023 r.) i o 17,3% (2023 r. w porównaniu do 2024 r.)” treścią „(2023 r. w porównaniu do 2022 r.) i o 17,3% (2024 r. w porównaniu do 2023 r.)”;
3. zastąpienie na str. 11 w wierszu 18 od góry liczby „3 638 019,6” liczbą „3 638 019,7”, w wierszu 20 od góry liczby „66 153,2” liczbą „66 153,3” oraz zastąpienie w wierszu 16 od dołu liczby „89 886” liczbą „89 886,8”;
4. zastąpienie na str. 12 w wierszu 16 od dołu liczby „52 387,8” liczbą „52 387,7”, w wierszu 15 od dołu liczby „134 289” liczbą „134 284” i liczby „186 387,8” liczbą „186 671,7” , w wierszu trzecim od dołu liczby „158 270,7” liczbą „158 265,6”, w wierszu pierwszym od dołu liczby „134 289” liczbą „134 284”;
5. dodanie na str. 23 do przypisu nr 30 treści w brzmieniu „Zgodnie z pismem Zespołu Nadzoru Właścicielskiego z dnia 15 kwietnia 2025 r., wg stanu na koniec 2024 r. wartość nominalna udziałów Agencji w spółce Agro Aplikacje wyniosła 30 970,4 tys. zł, a wartość kapitałów własnych – 23 199,4 tys. zł. ARiMR, na koniec 2024 r. dokonała odpisu aktualizacyjnego kapitału zakładowego w kwocie 7770,9 tys. zł w związku ze stratą ww. spółki w wysokości 8836 tys. zł.”;
6. dodanie na str. 25 w przypisie nr 35 po treści „(Dz. U. poz. 2235)” wyrazów w brzmieniu „i zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 1171)”;
7. zastąpienie na str. 26 w 19 wierszu od góry liczby „1 557 316,9” liczbą „1 577 316,9”;
8. zastąpienie na str. 33 w 24 wierszu od góry liczby „8874” liczbą „8 873 710”.

Warszawa, 14 maja 2025 r.

Kontrolerzy:

Izabela Piotrowska
Główny specjalista
kontroli państwowej
/-/

Artur Witek
Główny specjalista
kontroli państwowej
/-/

Na podstawie art. 35c ust. 1 ustawy o NIK w tekście wystąpienia pokontrolnego z dnia 18 kwietnia 2025 r., znak sprawy: KRR.410.1.3.2025, numer i tytuł kontroli: P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. Wykonanie planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, realizacja zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej kierowanego do Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dokonano sprostowania oczywistej omyłki pisarskiej poprzez:

1. Zastąpienie na str. 23 w przypisie nr 30, w trzecim zdaniu wyrazów „odpisu aktualizacyjnego kapitału zakładowego” wyrazami „odpisu aktualizacyjnego wartość udziałów”.

Warszawa, 19 maja 2025 r.

Kontroler

Artur Witek
Główny specjalista
kontroli państwowej
/-/